

Tartu Ülikool
Haridusteaduskond
Koolikorraldus

Tiia Naar

**FOTOGRAAFIA AINEKAVA JA ÕPETAJA TÖÖKAVA
HUVIKOOLI IV KURSUSELE**

Koolikorralduse magistritöö

Juhendaja:
Hasso Kukemelk

Tartu 2009

Resüme

Lisaks riiklikus õppekavas olevatele ainetele nõuab tänapäeva haridussüsteem valikaineid, mis vastaksid õpilaste huvidele ja teaduse arengule. Antud teadusarendustöö abil saab huvikooli õppetööd täiendada fotograafia õppekavaga. Töös tutvustatakse põhimõtteid, millest on erinevatel aegadel ainekavade koostamisel lähtunud ja käsitletakse enimlevinud suunda tänapäevases huvihariduse õppekavaarenduses. Valminud ainekava ja õpetaja töökava taset kontrolliti evalveeriva küsitluse abil huvikooli ja üldhariduskooli õpetajate hulgas.

Arendusprojekti raames läbi viidud tulemuste testimine osutas, et

- gümnaasiumiõpilaste ja kunstiõpetajate arvates on fotograafia õpetamine vajalik;
- autori poolt valitud õppemeetodid ja praktilised õppeülesanded olid kolleegide arvates piisavad ja vaheldusrikkust pakuvad;
- autori, kunstiõpetajate ja gümnaasiumiõpilaste arvates on tekkinud vajadus fotograafiõpetaja elukutse järele;
- fotograafia õpetamine huvikoolis aitab visuaalkultuuri taset tõsta ja arendab kõrgkunsti mõistmise oskust.

Abstract

Curriculum of Photography and Teacher's Work Plan for the Fourth Year in Hobby School

Nowadays educational system is in great demand for electives corresponding with the students' interests and development of science. The present Master' s thesis serves as a support to improve the educational process with the curriculum of photography. The main ideas having been used to complete the curriculums in different times and various trends in nowadays hobby school curriculums are introduced. The standard of the made up curriculum and the teacher's book was tested using the evaluating questionnaire by hobby school and secondary school teachers.

The foundation of planning the thesis was a questionnaire for high school students to get idea of their interests and desires. It helped to find out their most interesting themes.

The author made up a list of themes for the curriculum considering the respondents' preferences. The teacher's book and rating criterion were accomplished due to the student's interests. Compiling the curriculum the author paid attention to traditional subdivisions and general fundamentals of state curriculum for hobby schools. The principles of goals, activities, technical aids needed, supporting subjects, the essence of the subject and rating were also followed by the author.

The level of the curriculum for teaching photography was tested questioning the art teachers.

The author got new ideas from colleagues to revise the curriculum. Art teachers considered the most essential the way how to expose, complete and preserve the photographs. Colour study was also important in teaching photography. It was mentioned that media and its drawbacks should be explained. The realization of the curriculum within 35 classes caused different opinions.

In the Master's thesis the author researched the foundation of compiling the programme and teacher's book, taking into consideration scientific publications and researches. In the course of the research the following was discovered.

- Teaching photography is necessary
- The methods and practical tasks, chosen by the author were sufficient and varied

- There is a need for training the teachers of photography

The objective of the present thesis is to work out the curriculum for teaching photography and test its effect on both teachers and students.

The author of the Master's thesis expects the present thesis to be a great support to benefit the connections with painting, photography and pedagogy.

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sisukord.....	5
Sissejuhatus	8
1. Ainekava huvikoolis	10
1.1. Ainekava õppekava osana	10
1.1.1. Õppekava arenduse üldised aspektid.....	10
1.1. 2. Huvikooli õppekava ainekavade arenduse aspektid	10
1.1.3. Õppekavade roll ühiskonnas	12
1.1.4. Õppekava tunnused, eesmärgid ja rakendamine	12
1.2. Ainekavade koostamine.....	12
1.2.1. Ainekava koostamise alused	12
1.2.2. Ainekava koostamise etapid	14
1.2.3. Ainekavade rakendamine	14
1.3. Õpetaja töökava koostamise põhimõtted	15
1.4. Hindamine huvikoolis	16
1.4.1. Õppekava hindamise alused	16
1.4.2. Õpilase teadmiste ja oskuste hindamine	17
2. Fotograafia ainekava ja õpetaja töökava koostamise põhialused huvikooli IV	
kursusele	20
2.1. Fotograafia ainekava koostamise põhialused	20
2.2. Fotograafiaõpetaja töökava koostamise põhialused	22
3. Huvikooli ainekava võrdlus Tartu Kõrgema Kunstikooli fotograafia õppekavaga	25
3.1. Fotograafia õpetamine Tartu Kõrgemas Kunstikoolis	25
3.1.1. Huvikooli ainekava ja Tartu Kõrgema Kunstikooli fotograafia õppekava	
teemade valiku võrdlus	25
3.1.2. Huvikooli ainekava ja Tartu Kõrgema Kunstikooli õppekava	
õppe-eesmärkide võrdlus	26
3.2. Lõputööde eesmärgid.....	26
4. Rootsi fotograafiaõpetuse võrdlus valminud fotograafia ainekavaga	27
4.1. Fotograafia õpetamine gümnaasiumiealistele õpilastele Rootsis	27

4.1.1. Koostatud fotograafia ainekava sarnasused ja erinevused Rootsi ainekava õppe-eesmärkidega	27
4.2. Rootsi Gümnaasiumis fotograafia õpetamise hindamiskriteeriumid	27
5. Uurimuse eesmärgid, tööetapid ja läbiviimise meetodid	29
5.1. Eesmärgid	29
5.2. Töö etapid	29
5.3. Küsitluse läbiviimise meetod	29
6. Gümnaasiumiõpilaste anketeerimise tulemuste analüüs	31
6.1. Küsitletud õpilaste üldiseloostus	31
6.2. Fotograafia kasutamise kogemused	31
6.3. Arusaamad fotograafia ainekavast	32
6.4. Õpilaste eesmärgid fotograafia õppimisel	33
7. Kunstiõpetajate anketeerimise tulemuste analüüs	35
7.1. Küsitletud kunstiõpetajate üldiseloostus	35
7.2. Fotograafia kasutamise kogemused õpetajatöös	36
7.3. Arusaamad fotograafia ainekavast	36
7.4. Hinnangud õpetaja töökorraldusele	40
Kokkuvõte	41
Kasutatud kirjandus	43
Lisa 1	
Fotograafia ainekava huvikooli IV kursusele	47
Üldalused	47
Õppe-eesmärgid	47
Õppetegevused	47
Vajaminevad tehnilised vahendid	47
Fotograafia tugiained	47
Ainekava õppesisu	48
IV kursuse fotograafia ainekava õpitulemused	49
Hindamine	49
Lisa 2	
Õpetaja töökava (35 ainetundi)	50

Lisa 3

Ankeet gümnaasiumiõpilastele 65

Lisa 4

Ankeet kunstiõpetajatele 69

Sissejuhatus

Huvikooli põhieesmärgiks on noore inimese maailmapildi rikastamine, tema kujundamine mõtte- ja tundeerksaks inimeseks, kes oskab ümbritsevat väärtustada ja hinnata. Autor valis oma lõputööks fotograafia ainekava koostamise huvikoolidele, kuna leidis, et selleks on tekkinud vajadus. Eestis on fotograafia eriala üsna uus ja selle õpetamiseks on vaja ainekava, mis lähtuks meedia õpetamise põhimõtetest.

Eestis töötab 300 huvihariduskooli, neist 160 munitsipaal- ja 140 erahuvikooli, kus õpib umbes 48 000 õpilast (Haridus- ja Teadusministeerium, 2006).

„Huvikool on haridusasutus, mis tegutseb noorsootöö valdkonnas ning loob huvihariduse omandamise ja isiksuse mitmekülgse arengu, sealhulgas keele ja kultuuri viljelemise võimalused huvihariduse erinevates valdkondades“ (Huvikooli seadus §3).

„Huvikoolid jagunevad muusika- ja kunstikoolideks; spordikoolideks; tehnika- loodus-, loome- ja huvimajadeks ning -keskusteks“ (Huviharidusstandard §4 lg 1).

Autori hinnangul on kunstikooli eesmärgiks õpilase isiksuse eripära avastamine ja arendamine ja professionaalse kunstiõpetuse õppeks tarviliku ettevalmistuse andmine.

Kindlasti aitaks piirkondliku huvikooli fotograafiaõppegrupp oma praktiliste töödega kaasa kultuuriarhiivi täiendamisele. Oluline on kohaliku ajaloo jäädvustamine ja faktide fikseerimine järeltulevatele põlvkondadele (Simpson, 1998, 5).

Huviharidus on vajalik kui ennetav sotsiaaltöö, mis mitmekesistab laste ja noorte tegevust, pakkudes konkurentsi sihitule ajaveetmisele. Teisest küljest võimaldab see õpilastel arendada loovust ja oskusi, luues võimalused silmaringi laiendamiseks ja seostamiseks ainetega, mida õpitakse üldhariduskoolis (Endjärv, 2007, 7).

Infotulv, tehnoloogia areng, innovatsioon ja globaalne konkurents on tööelu tegelikkust uskumatu kiirusega muutnud. Tööturg muutub pidevalt, tekib vajadus uute elukutsete järele. Ühiskonna muutustega peavad kohanema ka õppeasutused. Aegade jooksul on huvikoolid olnud üheks hüppelauaks kõrgkooli astujatele. Seoses fotograafiaerialade avamisega Tallinna Kunstiakadeemias ja Tartu Kõrgemas Kunstikoolis on hulk õpilasi, kes vajavad ettevalmistust sisseastumiseksamiteks.

Huvikoolis antav õpetus peaks aitama vältida järgmisi vigu: elukutset valitakse sageli huvidest lähtudes, kuid ei olda selgusel, kas valitav tööala üldse võimaldab neid huvisid rahuldada; mõnikord valitakse elukutse sõprade mõjul, kuigi vastav eriala ei huvita; võetakse

vastu esimene ettejuhtuv töökoht, sest see on elukoha lähedal (Koemets, Tamm, Elango jne; 1974, 92).

Huvikoolid keskenduvad praegu valdavalt maalimise, joonistamise, skulptuuri, kompositsiooni ja kunstiajaloo õpetamisele. Fotograafiaga tegeldakse põhiliselt hobi korras. Müügil on käsiraamatud, mis kirjeldavad pelgalt tehnilisi võimalusi ja pildi kvaliteeti puudutavaid küsimusi. Autori arvates on aeg küps huvikoolide kunstiõpetuse õppekava arenduseks fotograafia ainekava osas, kus oleks liidetud tehnikat ja kujutavat kunsti puudutavad distsipliinid. Foto- ja filmitehnika entsüklopeedias on öeldud, et fotokunst on kujutava kunsti liik, mille teosed luuakse fotograafia tehniliste ja kunstiliste vahendite abil (Iofic, 1988, 94). Seega ei piisa ainult tehniliste oskuste omandamisest. Tänapäeval laiendatakse seda definitsiooni, sest pigem valdab fotograafia eripärast võimet kõiki subjekte kunstiteosteks muuta. Foto jõud peitub selles, et see võimaldab süvitsi uurida hetki, mis harjumuspärasel ajavoolul otsekohe vahetuvad. Taoline aja külmutamine on loonud uusi ja laiemaid ilukaanoneid (Sontag, 2006, 128).

Fotode ülesandeks on anda infot, tekitada tundeid ja tõmmata endale lugeja tähelepanu, sest visuaalseid elemente märgatakse kõigepealt. Fotod tekitavad emotsioone, tutvustavad keskset tegelast või sündmust. Kujutatut peab olema seoses sündmuse aja ja meeleoluga (Kask, 2005, 82). Autori hinnangul on fotograafia õpetamine koolides vajalik, kuna internetis ilmuvate ebaeetiliste fotode sisu ei tulene lapsedistajate pahatahtlikkusest, vaid ajakirjanduseetika alasest harimatusest.

Põhiseaduse §45 sätestab: “Igaühel on õigus vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni sõnas, trükis, pildis või muul viisil”. Fotograafia ainekavaprojekti koostades pidas autor silmas seda, et õpilasel oleks peale kursuse läbimist võimalik oma mõtteid ja tundeid väljendada.

Antud magistr töö eesmärgiks on välja töötada fotograafia õpetamise ainekava ning testida selle toimimist nii õpetajate kui õpilaste hulgas.

1. Ainekava huvikoolis

1.1. Ainekava õppekava osana

1.1.1. Õppekavaarenduse üldised aspektid

Õppekava on aluseks koolitöö organiseerimisel ning annab õpetatava sisust tervikpildi. Õppekava annab ülevaate töö eesmärgipärasusest ja tagab kooli plaanipärase tegevuse. Samas võimaldab terviklikku ülevaadet sise- ja väliskriitikale (Lyytinen, 2005, 108).

Õppekava toetub mitmele omavahel seotud ainevaldkonnale. Üks neist on ajalugu. Õppekavade ajaloo tundmine on praktikutele oluline, et selgusele jõuda oma arusaamades ja väärtushinnangutes, et oma ideid paremini põhjendada ja minevikus tehtud vigu vältida (Jürimäe & Treier, 2008, 48).

Tähtsal kohal on psühholoogia, sest oluline on tunda inimese olemust ja psühholoogilist tausta, muidu me ei tea, mida ja kuidas õpetada.

Õppekava on tihedalt seotud sotsioloogiaga, määratledes, millises ühiskonnas, milliste väärtuste ja tõekspidamistega kultuuriruumis me soovime tulevikus elada. Sotsioloogia on võtmeküsimuseks tuleviku kultuuriruumi kujundamisel (Jürimäe & Treier, 2008, 57).

Ühise õppekava puudumisel jääksid õpetamise suunad määratlemata, puuduks selge ülevaade sellest, mida ja kuidas õpetama hakatakse. Haridusteenus muutuks liialt õpetajakeskseks individuaalteenuseks. Õppimise tulemuslikkus muutuks Eestis väga erinevaks, sõltuvalt konkreetse õpetaja eelistustest. Liigne konkurents tekitaks õpetajate seas pingeid, üksteist ei toetataks ning ühistööst tulenev areng pedagoogikas peatuks. Kool ei toimiks kollektiivselt õppiva koolina (Lyytinen, 2005; 108,109).

1.1.2. Huvikooli õppekava ainekavade arenduse aspektid

Huvikooli seadus jätab osade tundide sisustamise kooli otsustada, vabad käed on jäetud õpet korraldades – kool võib ühendada või jagada aineid, muuta tunni jaotust; koolitund on üksnes arvestusühik (Tõnisson, 2004, 9). Valikaine tunnid võimaldavad haridust diferentseerida, valida teatavat õppesuunda ja kujundada nõnda kooli oma nägu.

Iga õppekava on ette nähtud kindlale sihtgrupile. Saab eristada formaalseid ja mitteformaalseid (vaba- ja huvihariduse) õppekavu. Esimeste puhul peab mingi institutsioon (riik, kutseliit, rahvusvaheline akrediteerimiskomisjon) need üle vaatama ja tunnustama/kinnitama ning õppekava läbinud saavad ka ametliku tunnistuse. Formaalseste õppekavade

hulgast eraldub üldhariduse õppekava, mille läbimine on kõigile vastavas eas lastele kohustuslik (Jürimäe & Treier, 2008, 75).

„Eestis toimub huvikooli töö huvikooli seaduse alusel, mis jõustus 1. septembril 2007. a. Huviharidusstandard kehtestab huviharidust andva õppe ühtsed nõuded, määrates kindlaks õppe eesmärgid ja ülesanded, õppekorralduse alused, õppekavale esitatavad nõuded ning õppekava registreerimise“ (Huvikooli seadus §9 lg 1).

Õppekava täiendatakse ja uuendatakse enamasti kord aastas. Uuendamine võib olla tingitud koolivälistest põhjustest, nt õigusaktide muutumine, või kooli vajadustest, nt reorganiseerimine, välishindamise ettekirjutused. (Maansoo, 2004, 13).

Ettepanekuid huviala õppekava muutmiseks, uue lisamiseks või olemasoleva sulgemiseks võib teha kooli pidaja või tema poolt selleks volitatud ametiisik, huvikooli hoolekogu või õppenõukogu. Tehtud ettepanekud kinnitab huvikooli direktor“ (Huvikooli seadus §10 lg 6.)

Autori hinnangul on huvikoolil soodsad võimalused kooli õppekava täiendamiseks erinevate ainekavadega. Huvikoolil on võimalik kiiresti reageerida õpilaste soovidele ning äratada huvi õppimise vastu.

Niisiis, õppekavas on kirjas planeeritud õppeained. Õpetaja on peamine õppekavade arendaja, kuna ta tunneb hästi oma eriala. Väga olulisel kohal on ka õpetaja töökava, mis annab konkreetseid juhised tunni tegevuse kohta. (Krull, 2000, 306).

1.1.3. Õppekavade roll ühiskonnas

Õppekava luues tuleb arvestada, et see sisaldaks rahvuslikku alget ning oleks seotud teiste õppekavas olevate ainetega. Uue taseme saavutamiseks tuleb kujundusülesannetes kasutada tehnoloogilisi vahendeid. Tuleb silmas pidada, et kunstiteoseid ja fotosid esitatakse avalikkusele erinevates kontekstides: igapäevaste objektide kaunistamine ehk tootedisain, trükised, tekstiilid, moekunst, arhitektuur jne. Soomes on õppekavade arendamisel mindud mõtteviisilt “seda tehakse meie jaoks” üle mõtteviisile “teeme seda ise”, mis tähendab õpetaja professionaalsuse tunnustamist õppekava arendamisel (Nikkanen & Lyytinen, 2005, 103).

Tänapäeval, kui õpilaste arvust sõltub kooli „ellujäämine“, on maagümnaasiumide juures tegutsevate huvikoolide seisukohalt eriti oluline, et suudetaks pakkuda õppureid rahuldavaid koolitusi. Siin on eelis koolidel, kellel on hästi toimivaid ja rahastatud üle 16-aastaste valikkursusi (Pollard & Triggs, 1997, 179). Uute huvialade ainekavaprojektide juurutamine on seega sotsiaalselt vajalik.

Autor nõustub Helmer Jõgiga, kes on öelnud, et üks huvikool või heal tasemel huvitegevus kohalikus koolis on piirkonna identiteedi kujundajana asendamatu (Jõgi, 2007, 8).

1.1.4. Õppekava tunnused, eesmärgid ja rakendamine

Tänapäeva õppekavades on õppesisu kõrval oluline koht eesmärkidel, õppekavad on väljundipõhised, integreeritud teiste ainetega ja orienteeritud tulevikule ning avatud arendustegevusele. Neis on fikseeritud koostöö partneritega. (Luisk, 2009, 5).

Kooli õppekava koostamise peamised eesmärgid on tagada õpilaste areng ning koolitöö vastavus piirkonna vajadustele ning arendada riiklikust õppekavast kui raamdokumendist kooli õpilaskonna ja piirkonna vajadusi arvestav töödokument (Sarv, 2004, 31).

Õppekava arendaja juhib õppekava koostamist: organiseerib rahastamist, teeb koostööd praktiseerivate õpetajate ja spetsialistidega ning korraldab koolitusi. Tuleb meeles pidada, et ka kõige kvaliteetsem plaan võib nurjuda, kui selle teostaja ei võta seda omaks. Seega, õppekava kvaliteeti ei saa tagada paberil; ükskõik kui pädevuspõhiselt me ka eesmäärke ei püstitaks. Kui õpetaja neid ei tunnusta, võime kogu oma vaeva unustada (Rutiku, 2007, 14).

Põhjusteks, miks mõnes koolis õppekavaarendus toimib, teises mitte, võiks pidada järgmisi asjaolusid: piiratud aeg muu töö kõrvalt; koolituse, konsultatsioonide, eeskujumaterjali puudumine või vähesus; osa õpetajate negatiivne suhtumine kooli õppekava koostamisse (Maanso, 2004, 29).

Autori arvates on õppekavade koostamine töö, mis eeldab erialaspetsialistide märkuste arvestamist ja rakendamist.

1.2. Ainekava koostamine

Õpetaja, kes asub ainekava koostama, peab endale aru andma, et ta muutub protsessi käigus õppijaks, suunajaks ja loojaks, kuid ka hariduspoliitika tegijaks. Oluline on oskus organiseerida koostööd ja selles osaleda, oskus kooli ja iseenda tegevust pidevalt hinnata, tehtud vigu analüüsida ja leida võimalusi õpetuse edendamiseks (Krull, 2000, 318). Autori arvates peab ainekava koostaja arvestama erialase täiendusõppega ja suuremahulise lisatööga.

1.2.1. Ainekava koostamise alused

Enne ainekava koostamist peaks selguma aine vajalikkus ja põhiprobleem. Tuleb läbi mõelda, miks uut ainekava õppekavasse vajatakse, kas uus arendatav õppeaine on põhiaine või tugiaine, kas uus ainekava on osaliselt integreeritav teistesse ainekavadesse. Koostaja peaks arutama planeerimise põhipunkte pedagoogide ja erialaspetsialistidega. Taotlede uue

õppeaine lisamist õppekavasse, peame olema veendunud, et see oleks loogilises seoses riigi, piirkonna ja kooli põhieesmärgiga. Ainekava prognoosis peaks olema täpselt selge, millisele vanusele ja millises mahus on tulevane õppekava mõeldud (Hunkins, 1998, 389).

Uue ainekava juurutamisel tuleb arvestada järgmisega: uue või muudetud materjali kasutamine (näiteks õppekava materjalid ja tehnoloogia); uute õpetamiskäsitluste kasutamine (näiteks uued õpetamisstrateegiad või tegevused) ja uskumuste muutmine (näiteks teatud programmide või tegevussuundade pedagoogilised eeldused ja teooriad) (Fullan, 2006, 55).

Uue ainekava koostamise aluseks peaks võtma teadusajakirjades avaldatud uuringud ja artiklid. Kasutada võiks praktikute kogemusi ning erialakirjandust (Jarvis, 2004, 43).

Joseph Murphy on öelnud, et heade konsultantidega ainekava tuleb hea, nõrkadega asi ei edene. Ta soovib koostamisel olevat materjali eelnevalt praktiseerida töötubades (Murphy, 1991, 315).

Õpetaja, kes alustab uue ainekava koostamist, peab endale selgeks tegema, kas see, mida kavatsetakse õpetama hakata, vastab tööelu ja haridusmuutuste suunale. Samuti on oluline arvestada sellega, millist kõlapinda õpetatav aine leiaks tulevikus nii lähiümbruses kui ka rahvusvahelises kontekstis (Lyytinen, 2005, 114).

Huvikooli ainekava koostaja peaks jälgima, et ainekava vastaks kokkulepitud tasemele klassikursuse ning kooliastmete lõpus ning oleks kooskõlas nii õpilaste, vanemate kui ka kohaliku elanikkonna ootustega – on ju selle lõppeesmärgiks kohaliku kultuurielu mitmekesistamine. Ei tohiks unustada, et ainekava kvaliteet sõltub hinnangu andjast ja tema lähtekohtadest kvaliteedi mõistmisel (Endjärv, 2007, 23).

Autori arvates on tänapäeval ainekava koostamise juures kõige tähtsam, et õppeprotsess ei muutuks liiga teoreetiliseks. Ainekava arendaja peaks õppetööd planeerides jälgima, et õpilased, kes valitud alaga tegelema hakkavad, saaksid tõese pildi antud töö rõõmudest ja raskustest. Huvikooli ainekava peaks võimaldama organisatoorset ja praktilist kogemust ning tagasisidet tehtu kohta.

Ainekava eesmärgi võib sõnastada mitmeti: õpetaja tegevusena, sisu või teema nimetusena, lapse tegevusena või lapse eeldatava arengu- või õpitulemusena (Jürimäe & Treier, 2008, 100). Igas ainekavas on kirjas eeldatavad arengutulemused, et kursuse lõppedes oleks võimalik hinnata, kas ja millisel tasemel eesmärgiks seatud tulemusteni jõuti (Jürimäe & Treier, 2008, 137). Õppesisu tuleks esitada ainetena/ valdkondadena, teemadena või tegevustena. Õppesisu annab ülevaate, mida antud kursusel oluliseks peetakse ja mida mitte (Jürimäe, Treier; 2008, 100). Õppe ajaline planeerimine tagab sihipärase tegelemise erinevate

valdkondadega, soovitud tasakaalu erinevate sisualade vahel, pedagoogide koormuse ja palgaarvestamise (Jürimäe & Treier, 2008, 129).

Autori arvates peab uue ainekava koostaja arvestama sellega, et ainekavas käsitletavat teemat võimaldaksid täita püstitatud eesmärgid ja mahuksid reaalselt planeeritavasse ajakavasse. Samuti on oluline, et iga valminud ainekava moodustaks omamoodi terviku.

1.2.2. Ainekava koostamise etapid

N. Gage ja D. Berliner eristavad õppeprotsessi korraldamisel järgmisi etappe:

- eesmärkide kindlaksmääramine;
- õpilaste eripära mõistmine ja arvestamine;
- õppimise ja motivatsiooni mõistmine ning nende teadmiste rakendamine;
- õpetamisviiside (meetodite ja praktika) ning õpilastele üldise lähenemise väljavalimine ja rakendamine;
- õpilaste õpi- ja kasvatustulemustele hinnangu andmine.

(Krull, 2000, 48-49).

Autori hinnangul on õpilastel järjest rohkem valikuvõimalusi – nad saavad ise otsustada, kas õppida rohkem reaal- või humanitaaraineid, neil on võimalik valida eri tasemel õpperühmi jms. Tänapäeva koolisüsteem liigub selles suunas, et rohkem arvestataks õpilaste eripäradega ja neile jäetakse oma haridustee kujundamisel rohkem ja rohkem võimalusi. Seetõttu on oluline enne uue ainekava koostamist väga põhjalikult tutvuda õpilaste soovidega, et tehtud mahukal tööol oleks reaalne tähtsus ja praktiline väärtus. Õpetöö planeerimisel ei tohiks unustada, et õppimine peaks olema õpilase jaoks huvitav.

1.2.3. Ainekava rakendamine

Hariduse muutusi algatatakse, kui need on soovitud ja kannavad hariduslikke väärtusi eesmärgiga olukorda parandada ja täiustada. Uuenduste alustaja peaks veenduma, et tal on kooli juhtkonna toetus, sest ilma selleta ei leia ainekava reaalset rakendust. Olulised on ka perekonna ja kogukonna toetus (Fullan, 2006, 55).

Õppekava arendaja peaks olema teadlik, et ei piisa ainult heast tahtest. Uue ainekava käivitamist mõjutavad mitmed tegurid. Väga oluline on, et juhtkond ja teised õpetajad mõistaksid, et uuendused on vajalikud. Arvestama peaks ka väliste teguritega nagu kogukonna aktiivsus või apaatia. Hea idee elluviimise takistuseks võib saada bürokraatia, mis ei võimalda piisavat rahastamist (Fullan, 2006, 40).

1.3. Õpetaja töökava koostamise põhimõtted

Hariduselu muutused saavad teoks õpetaja kaudu. Õpetaja oskusest tundi planeerida sõltub, kas ainekava rakendub ja täidab oma eesmärgi või mitte (Fullan, 2006, 219). Tunnikava peab olema konkreetne ja läbimõeldud plaan, kuidas viia läbi tund kindla õpilasgrupiga. Kindlasti peaks olema märgitud tunni eesmärk, teema ja metoodika (Tuulmets, 2004, 28). Õppesisu, ülesande ja teema eristumine õpetaja töökavas aitab arvestada laste huvisid ja ettepanekuid (Tuulmets, 2005, 76).

Olulisel kohal õppeprotsessis on õppepraktika (Linn, 2007, 24). Autor lisas õpetaja töökavasse veel tunniülesanded ja tunni toimumise koha, sest fotograafia õppimine nõuab lisaks arvutiklassis töötamisele palju praktilist tööd välitingimustes.

Õpetaja töökava koostatakse enamasti tabeli kujul õppetundide kaupa. Õppesisus käsitletakse uusi nähtusi, mõisteid ja seoseid. Peateema laiendatakse alateemadeks ja püstitatakse eesmärk – mida õpilane tunnis selgeks peaks saama. Alati võib kaasa haarata muidki elulisi pealiiniga haakuvaid küsimusi ja kasutada integreerimisvõimalusi. Kui õpetaja on töökavasse märkinud õppeülesanded, siis võivad need olla nii esitatud, et õpilane peab mõned elemendid ise valima. Eesmärk peaks olema saavutatav, sisaldama edasiviivaid muutusi ja looma uue kvaliteedi (Tuulmets, 2005; 76, 77).

Väga oluline on, et õpetaja koostatud töökava oleks reaalseks abivahendiks õpetaja töö planeerimisel, mitte ainult kooli juhtkonnale esitamiseks. Seetõttu võib õpetaja töökavasse suhtuda loominguiliselt ja lisada õpetamiseks vajalikke täpsustavaid märkusi. Ometi on aja jooksul kujunenud põhitõed, et tunni eesmärkide püstitamisel tuleks piirduda õppematerjali omandamise seisukohalt olulisemaga, ei tohiks minna liiale eesmärkide saavutamise nõudega ühe või paari õppetunni ulatuses (Krull, 2000, 62).

Õpetaja töökava koostamisel võiks arvestada järgmiste etappidega:

- perspektiiv (mõttekaart);
- vajaduste sõnastamine;
- plaani koostamine eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks;
- ainekava ja selle arendus;
- töökavand õpetaja töökava koostamiseks;
- plaanitava tegevuse korrastamine ja täpsustamine; (tunni sisu, ülesanne, metoodika, eesmärk);

Olles eelnevad etapid läbinud, saame alustada materjali kogumise, arenduse ulatuse ja taseme määramisega ning valida metoodika (Hunkins, 1998, 200).

Peter Jarvis on märkinud, et õpiühiskonnas peavad paljud uurimisprojektid olema väikesed, kohalikud ja praktilised, tootes nii isiklike teooriaid kui informatsiooni praktika kohta (Jarvis, 2004, 126). Autori arvates on just fotograafia õppimisel väga oluline roll praktilal. Seetõttu on pool valminud fotograafia ainekavaprojektist ja õpetaja töökava sisust seotud praktilise õppega.

Praktikaülesannete peamiseks eesmärkideks on:

- pakkuda reaalselt töökogemust, siduda teooriat ja praktikat;
- õppida uusi tehnilisi (erialaseid) oskusi;
- arendada ja proovida mõtlemist praktilises kontekstis;
- pakkuda materjali näituste komplekteerimiseks ja arvestustöö kirjutamiseks (Linn, 2007, 24).

Autori hinnangul on õpetaja töökava õnnestunud vaid siis, kui see lisaks eesmärkide ja teemade püstitamisele annab ülevaate õpetamise protsessist ja on reaalseks abiks tundide ettevalmistamisel. Kui õpetajal on kogu kursuse toimumisest tervikülevaade, saab ta pikemalt planeerida töövahendite hankimist (laenutamist), ateljee külastust või transpordi broneerimist. Autori seisukoht on, et õpetaja töökava peaks õpetajat abistama. On ülioluline, et õppetundide läbiviimine toimuks läbimõeldud ja konkreetse kava järgi, sest ka kõige paremini koostatud ainekava ei rakendu, kui õpetaja ei oska oma tööd planeerida.

1.4. Hindamine huvikoolis

1.4.1. Õppekava hindamise alused

Õppekava ja ainekava arendustööd saame hinnata, kui jälgime, kas tööprotsessis on täidetud järgmised SMART eesmärgid: konkreetsus (*Specific*), mõõdetavus (*Measurable*), kokkulepitud (*Acceptable/ Attainable*), realistlikkus (*Realistic*) ja ajastatus (*time frame/Tangible*) (Võlli, 2004, 47).

Konkreetsus tähendab seda, et õppekava arendustöö toimub kindla kava alusel. Mõõdetavus näitab, millises ulatuses ja mahus arendustööd tehakse. See tähendab õigusaktides esitatud ülesannete järgimist, õppekava valmimise tähtaega, struktuuri, kinnitamise korda, üleriigiliselt kohustuslike sisude ja nõuete esitust (Võlli, 2004, 52). Seega peaks mõõdetavus näitama, kuidas tulemus õpetajaskonda ja õpilasi toetab.

Õppekava kokkulepitud võib kooli kui organisatsiooni arengus ja arendustöös tähendada kõigile kooli pedagoogidele õppekava kui dokumendi arusaadavaid ja kokkulepitud sisu- ja vorminõudeid ja eri õppeaastate arendustööle seatud ootusi (Võlli, 2004, 53).

Õppekavatöö realistlikkus võib kooli kui organisatsiooni arengus ja arendustöös tähendada näiteks arendusetappide kavandamist õpetajate teadmiste, oskuste ja ajaressursi alusel ning õppekavatöök vajalike teadmiste ja oskuste omandamise koolituse tellimist ning korraldamist (Võlli, 2004, 55). Uute õppekavade juurutamisel tuleks kindlasti määratleda, kes hakkab uue kava järgi õpetama, kas selleks vajatakse lisakoolitusi. Autori hinnangul on see vajalik, et õppekava hakkaks tulevikus plaanitud tasemel toimima.

Õppekavatöö ajastatus võib kooli kui organisatsiooni arengus ja arendustöös tähendada seda, kuidas ja kuivõrd on koordineeritud kooli, töörühmade ja pedagoogi tasandi tegevusplaanid (Võlli, 2004, 56).

Et ainekava on õppekava lahutamatu osa, peab ainekava koostaja lähtuma õppekavaarenduse printsiipidest, tal peab olema kindel tegevuskava ja konkreetsed eesmärgid, mida on võimalik hinnata.

1.4.2. Õpilase teadmiste ja oskuste hindamine

Palju on vaieldud teemal, kas hindamine peaks olema numbriline, sõnaline või nende kombinatsioon. Soome koolipraktikas põhjendavad sõnalise hindamise pooldajad oma valikut sellega, et toetavad positiivse minapildi kujunemist, pöörates hindamisel tähelepanu õppimisoskuse kujunemisele ning arendades enesehindamise oskusi (Kõiv, 2004, 21). Käesoleva arendustöö autor arvab, et loovainete õppimisel ja õpetamisel tuleks analüüsile pühendada palju aega, sest õpilase töötulemus on mitmeti tõlgendatav, puudub õige vastus nagu matemaatikas. Hindamine peaks olema osaks tööprotsessist, mitte niivõrd „kuivaks“ hinnanguks.

Hea hindamissüsteem on paindlik. Ainult arvestusliku hindamise rakendamine sobib kolmandikule kõigist õpilastest, teisi õpilasi saab paremini mõjutada jooksva hindamisega (Leppik, 2009, 107).

Huvikooli ainekavaarendaja seisab valiku ees, millist hindamismeetodit oleks õppeprotsessi lõppedes kõige otstarbekam kasutada.

Fotograafia- või kunstiülesanne sarnaneb mõnes mõttes väikese projektülesandega, millesse on integreeritud erinevad õppeküsimumused. Nõrgema õpilase keskpärase ilmega töö võib õppeprotsessi väljundina olla vahel rohkem väärt kui andeka efektne, kuid kiirelt ja vähese mõttepingutusega “visatud” töö (Tuulmets, 2006, 223).

Hindamine on tähtsal kohal ka õpetaja töökavaprojekti koostamisel. Õpitulemuste hindamine võimaldab vajalikku tagasisidet õppekava täitmisest: õpilane saab infot õppimise tulemuslikkusest ja oma võimekusest, õpetaja saab ülevaate klassi tasemest ja võimekusest ning juhtkond saab hinnata kooli õppetegevuse ja õpitulemuste vastavust õppekava nõuetele (Kadajas & Maansoo, 2006, 24).

Toredaks traditsiooniks on kunstikoolides õppeaasta lõpetamine isikliku portfoolio koostamisega. Portfoolio mõiste on hariduse valdkonda kandunud professionaalsete kunstnike, arhitektide, modellide maailmast. Portfoolio tähendab kunstniku koostatud esitlusmappi, mis sisaldab autori loomingu paremikku. Lisaks tekstile on soovitatav kasutada ka joonistusi, fotosid, heli- ja videosalvestusi ning arvutitarkvara (Laanpere, 2004, 367).

Õppekavaarendustöö eeldab, et arendatavasse ainekavasse on planeeritud igakülgne tagasiside seatud eesmärkide täitmise kohta. Fotograafia ainekava koostamise puhul on üheks tähtsaks osaks töö arvutiga, piltide töötlemine jne. Arvutitundide praktiseerimise järel peaks õpetaja vastama järgmistele küsimustele:

- Kas õpikvaliteet on paranenud?
- Kas õpilased on saanud piisavalt abi?
- Mis on muutunud seoses fotograafia õpetamisega arvutite abil?
- Kas visuaalsete harjutuste osakaal on õpilastele piisav?
- Kas õpilased on uute süsteemide kasutamisega toime tulnud? (Lorenz, 2005, 79).

Ei tohiks unustada, et liigse hindamise puhul on suur oht võtta õpilaselt julgus ja tahe katsetada millegi uuega. Hindamine peaks olema orienteeritud õnnestumise äramärgkimisele, mitte vastupidi. Tuleb arvestada, et pidevalt puudulike hinnete saamine vähendab õpimotivatsiooni. Hiljem on seda õpilast raske õpetada (Leppik, 2009, 107). Autor nõustub E. Krulli väitega, et tagasisidele ei pöörata piisavalt palju tähelepanu, kuigi see on väga tähtis osa õppimisest (Krull, 2000, 580).

Väga oluline on, et peale teadmiste omandamise paneks õpetaja oma õpilasi ka teadmisi rakenduslikult kasutama, õpetaks õpitut analüüsima ja võrdlema ning langetama otsuseid ja andma hinnanguid (Leppik, 2009, 13).

Arvutiklassis toimunud kunstitunnis tuleks hindamisega olla ettevaatlik, sest õpetaja hinnang ei tohiks pärssida õpilase püüdlusi saada hakkama keerulise materjali ning tehnikaga. Pigem tuleks õpilast motiveerida rohkem teadmisi hankima ning erinevaid tegevusi harjutama ning mõtestama. Seetõttu on mõnikord otstarbekam loobuda töö hindamisest ja lugeda see

arvestatuks, kasutades numbrilise hinde asemel märget “A”, ning pühendada rohkem aega õppetöö analüüsile. (Lorenz, 2005, 79). Ka käesoleva magistritöö autori arvates peaks õpilane koolis tundma, et õpetaja märkab ja abistab teda kui vaja.

2. Fotograafia ainekavaprojekti ja õpetaja töökavaprojekti koostamise põhialused huvikooli IV kursusele

2.1. Fotograafia ainekava koostamise põhialused

Huvikoolid on üldiselt uuendustele avatud. Kooli õppekava täiendamiseks uue ainekavaga on järgmised põhjendused:

- kooliõppekava erialavaliku täiendamine,
- arengu kohandamine vastavalt antud kooli vajadustele traditsioonilise tsentraliseeritud arendamise asemel,
- sotsiaalne surve kooli töö tulemuslikkusele ja mainekujundusele,
- pidev vajadus arendada tulevikku ennetavaid õppekavu (Lyytinen, Uusitalo 1991, 139).

Käesolev ainekavaprojekt on koostatud kirjanduse, erialaspetsialistide ja autori isikliku töökogemuse baasil. (Autor omab fotograafi-, maalikunstniku- ja pedagoogi kutsetunnistust.) Autor koostas fotograafiaõpetaja töökava pidades silmas Tarvastu Muusika- ja Kunstikooli võimalusi, kus ta on töötanud viimased 10 aastat kunstiõpetuse õpetajana. Tegemist on ka tellimustööga, kuna Tarvastu valla arengukava projektijärgses tegevuses on öeldud: “Kooli õppekava täiendatakse järgmiste valikainetega: heli- ja videotöötlus, fotograafia ja pilditöötlus, arvutigraafika, grimeerimine. Nimetatud ainete õpetamiseks soetatakse vajalikud õppevahendid ja suunatakse pedagoogid vastavale täiendkoolitusele. Vajadusel kaasatakse uusi õpetajaid.” (Tarvastu valla arengukava 2007-2015)

Fotograafia õppekavaprojekt on koostatud siiski nii, et see sobiks integreerimiseks mistahes huvikooli või osaliselt kohandamiseks üldhariduskooli kunstiõpetuse ja kunstiajaloo õppetundidesse. Autori arvates oleme fotograafia õpetamise alustamisega liiga kaua viivitanud, sest õpilaste ja lapsevanemate huvi selle õppeaine vastu on viimasel viiel aastal olnud tuntav.

Uue õppeaine juurutamisel õppekavasse tuleb silmas pidada seostatust, mitmekesisust, valikuid ning põhjendatust. Koolidel, kes tegutsevad oma spetsiifilises kontekstis (nt huvikoolid), on võimalik kujundada õppekavad, mis peegeldavad õpilaste ja nende vanemate vajadusi ning püüdlusi. Loomulikult tuleb uue õppekava koostamisel arvestada olemasoleva eelarvega (Pollard & Triggs, 1997, 170).

Käesolev fotograafia ainekavaprojekt on koostatud kohaliku omavalitsuse huvikooli/muusika- ja kunstikoolide üleriigilise õppekava alusel ning koosneb järgmistest

osadest: üldalused, õppe-eesmärgid, õppetegevused, vajaminevad tehnilised vahendid, ainekava õppesisu, sissejuhatus ainesse, fotograafia ainekava ja hindamine.

Koostatud fotograafia ainekava vastab huviharidusstandardile, kuid on oma sisult uudne, kooliarendusliku iseloomuga.

Fotograafia ainekavaprojekti üldalustes tutvustatakse ainekava ülesehitust ja ajakava. Õppetegevuse eesmärgid selgitavad, mida soovitakse õppetegevuse abil õpetada. Õppetegevuste loetelus on kirjeldatud õppemeetodeid, mida õppetegevuse käigus kavatsetakse rakendada. Ainekavaprojekti on loetletud tehnilised vahendid, mida kindlasti õppimiseks ja õpetamiseks vajatakse.

Tugiainete loetelus on ära märgitud õppeained, millega on võimalik fotograafia ainekavaprojekti integreerida. Hindamine on osa õppe- ja kasvatusprotsessist. Fotograafia õpetajale ja õppurile peab olema selgelt formuleeritud, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamiskriteeriumid. arvestamist ja rakendamist.

Autori arvates nõuab ainekava koostamine teaduslikku lähenemist, sest kooliarendusega kaasneb suur vastutus järeltuleva põlvkonna ees.

Õppeprotsessi kavandamisel on oluline koht õppe-eesmärkidel. Õppe-eesmärgid on otsustus selle kohta, mida õpilased peaksid õppima (Pollard & Triggs, 2001, 273).

Fotograafia ainekava õpieesmärkide koostamisel lähtus autor väitekirja uuringu tulemustest. Ankeedile vastas 119 gümnaasiumiõpilast. Uurimistöö käigus selgus, et õpilased juba tegelevad pildistamisega (97%) ja piltide töötlemisega (87%), kuid kahjuks on nende koolituse osa siiani olnud minimaalne. Õpilastel on huvi fotograafiat õppida nii kesk- kui ka kõrgtasemel. Küsitluse abil sai autor eelinfot, millised pildistamise teemad õpilasi kõige rohkem huvitavad. Vastavalt vastanute eelistustele koostati ainekava teemade loetelu. Gümnaasiumiõpilaste huvidest juhitud ka õpetaja töökava tehnilist osa koostades. Lähtudes õpilaste reaalsest soovist näitustel osaleda, koostas autor õppe-eesmärgid. Õpilaste soovidest lähtuvalt sisaldab õpetaja töökava infot edasiõppimise võimaluste kohta ja fotograafia töötubade külastamist.

Koostatud fotograafia ainekava õppe-eesmärgid on järgmised:

- tutvuda fotograafia ajaloo, kasutusala ja tuntud autorite töödega,
- tutvuda fotoaparaatide ja lisaseadmetega,
- arendada kujundlikku väljendusoskust fotograafia abil,

- õppida digitaalset pilditöötlust,
- saada näitusekogemusi,
- valmistuda kutseõppeks.

Fotograafia ainekava on mõeldud 16-19 aastastele noortele. Alustades fotograafia õpetamist gümnaasiumiealistele õpilastele, anname neile võimaluse ette valmistuda kutseõppe eksamiteks.

2.2. Fotograafiaõpetaja töökava koostamise põhialused

Autori arvates lasub õpetaja õlul suur vastutus aine õpetamisel. Tema oskusest õppetööd planeerida sõltub õpilase huvi ja armastus aine vastu. Õpetaja oskusest oma tööd planeerida, eesmäärke ja õppekava terviklikkust lahti seletada sõltub otseselt õpetatava sisu kvaliteet.

Õpetaja töökava määratleb, kuidas fotograafia õppekava praktiliselt rakendada.

Üldiselt käsitleb õpetaja töökava nelja põhiküsimust:

- Mida me õpetame?
- Kuidas me õpetame?
- Millal me õpetame?
- Kuidas me teame, et lapsed õpivad (Pollard & Triggs, 1997, 188).

Õpetaja töökava projekti koostades püüdis autor lähtuda asjaolust, et seda oleks hea praktikas kasutada ja vajadusel täiendada. On arvestatud sellega, et töökavas leiaks käsitlemist kõik ainekava projektis olevad teemad. Ajalise määratluse aluseks sai võetud õpilaste küsitlusel selgunud õppeteemade eelistused (vt joonis 5.2.).

Õpieesmärkide seadmine õpetaja töökavas on sama oluline kui ainekavas, sest nende abil saame anda hinnangu õppetöö tulemuslikkuse kohta. Täiuslikuks muutub töökava vaid siis, kui lahtrid täienevad märkmetega tööprotsessi kohta. Nende põhjal saab teha järeltule, analüüsida, võrrelda ja teha parandusi (Loog, 2004, 37). Autor püstitas igale õppetunnile konkreetse eesmärgi, et nende täitmise abil jõuda kursuse lõpuks ainekavas loetletud eesmärkide täitmiseni (vt lisa 1, IV kursuse fotograafia ainekava õpitulemused).

Õppeprotsessi planeerimisel tuleb valida sellised meetodid, mille rakendamisel on võimalik saavutada püstitatud eesmärgid üksikute õppeülesannete andmisega. Õppemeetodite

valikul tuleb arvestada ajaressurssiga, mis võimaldaks saavutada planeeritud õpitulemused ja omandada oskused. (Loog, 2004, 39).

Õpetaja töökava koosneb 35 õppetunnist – see on suhteliselt piiratud aeg keerulise õppeaine jaoks. Seetõttu on ainekavas mitmeid ülesandeid, mis võimaldavad ainest sügavamalt huvitatud õpilastel iseseisvalt lisatööd teha (vt lisa 2, tunnid 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28).

Fotograafiaõpetaja töökava koostamisel on eriti oluline tunni toimumise koht ja vajaminevad abivahendid, need valdkonnad võivad aine huvikooli õppekavasse juurutamisel takistuseks saada. Uut õppekava koostades tuleks arvestada ka ressursidega: õppevahendid, aparatuur, näidisõppevahendid, meediavahendid jne (Pollard & Triggs, 1997, 190). Samuti vajavad eelnevat kooskõlastamist logistilised probleemid.

Õppetundi planeerides võttis autor arvesse mitmeid asjaolusid.

- Häälestus e õige keskkond, nt klassiseintel olevad materjalid peaksid olema tunniteemat toetavad. Võimaluse korral võiks kasutada erinevaid muusika, multimeedia vms positiivseid temakohaseid meeleolu tekitavaid abivahendeid.
- Sissejuhatus e õpitava seostamine, et aktiveerida omandatava informatsiooni ja oskustega seotud närviõrgustikke.
- Tunni eesmärkidest teavitamine. Ainekavast tulenev tunni õpieesmärk tuleks lastele lahti seletada – mida nad tunni lõpuks teavad, mõistavad või oskavad teha?
- Stiimul e huvi äratamine. Õpilastele tuleks tutvustada uut informatsiooni kasutades visuaalseid vahendeid (video, pilt, diagramm, *PowerPoint*, foto jne), auditivseid (lint, arutelu, lugemine jne) ja kinesteetilisi töövõtteid (liikumine, figuride moodustamine, rollimängud, füüsiline tegevus jne).
- Tegevus e tähenduse loomine erinevatele andelaadidele. Tegevus peaks pakkuma väljakutset, olema huvitav, ajaliselt hästi planeeritud ning pakkuma võimalusi õpitu kordamiseks.
- Teadmiste näitamine. Õpilased näitavad omandatud teadmisi: tagasiside klassile, pildid, päevik, viktoriin, õpilane õpetab kaasõpilast jne
- Kokkuvõte. Vahendamine, ülekandmine ja üldistamine. Tagasipöördumine tunni õpieesmärgi juurde. Õpitu seostamine varem õpituga? Kuidas õpilaste arusaamine uue informatsiooni valguses on muutunud?
- Lõpetamine. Ülevaade järgmisest tunnist (ainult teemad) (Burnett, 2002, 24).

Huvikoolide kunstiõpetuse huviala õppekavas olevate ainevaldkondade paljusus ei vii mitte killustatusele, vaid võimaldab noortel leida sobiva vormi oma huvide ja annete realiseerimiseks (Jõgi, 2007, 8). Koostatud huvikooli fotograafia ainekava ja õpetaja töökava projekt peaks autori hinnangul rahuldama õppuri tunnustusvajaduse ja andma võimaluse oma ideid realiseerida (vt lisa 1, 2).

Autori arvates sõltub ainekava koostamine ja rakendamine kooli õppekavas õpetaja loovusest ja aktiivsusest, töökava on otseseks abivahendiks ja “märkmikuks” õpetajale. Samas tuleks järgida eelkäijaid-praktikuid, kelle nõuannetest lähtuvalt saab luua oma versiooni. Loovaineid õpetav õpetaja peab aine planeerimisel alustama iseenda loovuse rakendamisest.

3. Huvikooli ainekava võrdlus Tartu Kõrgema Kunstikooli fotograafia õppekavaga

3.1. Fotograafia õpetamine Tartu Kõrgemas Kunstikoolis

Tartu Kõrgemas Kunstikoolis on huvikooli lõpetanud õpilastel võimalik jätkata õpinguid kõrgtasemel. Jätkusuutlikkuse tõttu on oluline, et huvikooli ainekava teemadevalik kattuks osaliselt kõrgkoolis õpetatavaga. Tartu Kõrgemas Kunstikoolis õpetatakse fotograafe, lõpetajad saavad fotograafia erialal rakenduskõrghariduse (*diploma supplement*). Õppeperiood kestab neli aastat.

Fotograafia eriala õppekava struktuur:

Üldmoodul

1. Teoreetilised üldained
2. Praktilised üldained

Valik- ja vabaainete moodul

1. Üldainete valikplokid
2. Vabaained

Erialamoodul

1. Teoreetilised erialaained
2. Praktilised erialaained
3. Projektid ja praktika
4. Erialased ja erialadevahelised valikained
5. Lõputöö

3.1.1. Huvikooli ainekava ja Tartu Kõrgema Kunstikooli fotograafia õppekava teemade valiku võrdlus

Kattuvad teemad on fotograafia ajalugu, meediaõpetus, tehnika tutvustus ja töötlus arvutis ning fotoaparaatide ehitus ja lisaseadmed. Pildistamise teemadest kattuvad arhitektuuri-, loodus-, portree-, moe- ja maastikufoto. Mõlemas ainekavas on käsitletud kompositsiooni ja värvusõpetusega seotud teemad.

Erinevustest toob autor välja filmikunsti, režii, digitaalse videomontaaži ja helikujunduse aluseid puudutavad valdkonnad ning fotograafia kriitika ja ettevõtluse alused. Huvikooli ainekavas on kursuse lõpuosas tähelepanu pööratud näituse kujundamise ja organiseerimise oskuste arendamisele. Tartu Kõrgema Kunstikooli õppekavas on rohkem tähelepanu all kunstniku ja tellija vahelised suhted ja oskuste omandamine ettevõtjana tegutsemiseks.

3.1.2 Huvikooli fotograafia ainekava ja Tartu Kõrgema kunstikooli õppekava õppeeesmärkide võrdlus

Fotograafiakursuse lõpetaja oskuste osas on mitmeid sarnasusi. Lõpetaja

- orienteerub fotograafia arengus ja oskab määratleda digifoto koht ajalooos;
- oskab eristada fotoaparaatide ja -tarvikute tüüpe ning pilditöötlemise meetodikaid;
- oskab valida õigeid töövahendeid eri žanride pildistamiseks;
- saab hakkama lihtsamate digitaalpilditöötlemise võtetega;
- oskab kujundada kirja ja foto abil plakateid ja kutseid.

Õppe-eesmärkide osas on ka erinevusi. Kõrgkooli õppekavas on lõpetajatele seatud veel järgmised nõudmised:

- oskab end väljendada nii suuliselt kui kirjalikult eesti keeles ja võõrkeeltes;
- on võimeline tegelema fotograafiaga ja selle erinevate rakendusvormidega professionaalses praktikas;
- on pädev tegutsema nii oma ala spetsialisti kui ka ettevõtjana.

3.2. Lõputööde eesmärgid

Tartu Kõrgemas Kunstikoolis on fotograafia eriala lõpetanu lõputöö eesmärgiks näidata õppekava läbimisel saavutatud professionaalsuse taset ning valmisolekut iseseisvaks loominguliseks tööks valitud erialal.

Huvikooli fotograafia kursuse lõpetaja peab oskama komplekteerida ja kujundada personaalnäituse, mille sisukus näitab õpilase arengut, fantaasiat ja väljendusoskust.

4. Rootsi fotograafiaõpetuse võrdlus valminud fotograafia ainekavaga

4.1. Fotograafia õpetamine gümnaasiumiealistele õpilastele Rootsis

Rootsis õpetatakse fotograafiat gümnaasiumiealistele õpilastele Rootsi Riikliku Kooliameti raamõppekava alusel. Gümnaasiumidel on võimalik taotleda luba järgmiste alade õpetamiseks: operaator, fotograaf, kujundaja, ajakirjanik, pressiesindaja, reklaamispetsialist, raadio või televisiooni reporter (Skolverket kursplan, 2008, 1). Fotograafia eriala õpilased saavad kolmeaastase koolituse järel tunnistuse. Õpitud teadmisi on võimalik kasutada lihtsamatel töödel spetsialisti abilisena või kõrgkooli sisseastumiseks. Selline kooliarendus ei ole Rootsis nagu ka Eestis rahaliselt jõukohane igale omavalitsusele.

4.1.1. Fotograafia ainekava sarnasused ja erinevused võrreldes Rootsi ainekavade õppe-eesmärkidega

Rootsi fotograafiaeriala ja autori huvikooli jaoks koostatud fotograafia ainekava õppe-eesmärgid on sarnased: anda alusteadmised fotograafia ajaloost, fototehnikast, pilditöötlusest, kirjakunstist ja värvusõpetusest (Skolverket kursplan, 2008, 1).

Erinev on see, et Rootsis peab fotograafia eriala lõpetaja oskama iseseisvalt kasutada digitaalset fotolaboratooriumi tehnikat (Skolverket kursplan, 2008, 1). Eestis ei saa sellist õppe-eesmärki seada, kuna koolide materiaalne baas ei võimalda hankida vastavat tehnikat ja spetsiaalsetes fotolaborites ei lubata kallist fototehnikat õpilastel kasutada. Autor kirjutas ainekavasse fotoateljee külastuse, kus kalli kvaliteetse tehnika ja valgustuse kasutamist õpilastele demonstreeritakse (lisa 2, lk 55).

Rootsi fotograafia ainekavas oli pööratud tähelepanu autoriõigusele ja muudele seaduslikele aspektidele (Skolverket kursplan, 2008, 1). Seadusandlust puudutavad küsimused jättis autor ainekavast välja, kuna valmiva fotograafia ainekavaprojekti kursuse maht on ainult üks aasta, seevastu Rootsi ainekavas kolm aastat. Küll aga käsitles autor lühidalt autoriõiguse ja eetika probleeme õpetaja töökavas (lisa 2, lk 53). Õpilane saab seadusandlusega detailsemalt tutvuda hiljem, kui asub omandama fotograafi elukutset.

4.2. Hindamiskriteeriumid Rootsi gümnaasiumis

Rootsis toimub fotograafiakursuse lõpetajate hindamine neljapallisüsteemis: mitterahuldav, rahuldav, hea, väga hea.

Rahuldava hinde sooritamiseks peab lõpetaja oskama pildi ja teksti abil võimalikult ilmekalt sõnumit edastada. Õpilane peab oskama valida foto valmistamiseks õige meetoodika, mitte raiskama töövahendeid ja hoiduma töö protsessi jooksul keskkonna reostamisest.

Hea hinde saanud õpilane peaks lisaks tehnilistel teadmistele oskama pakkuda erinevaid variante ühe ja sama objekti pildistamiseks ning oskama analüüsida pildistamise protsessi.

Väga hea hinde saamiseks peab õpilane lisaks tehnilistele ja visuaalsetele oskustele lisama fotodele autoripoolse isikupära. Õpilane peab oskama lahti seletada erinevate fotode tehnilise ja sisulise tausta. Õpilane peab mõistma pildistamise protsessi kui tervikut.(Skolverket, 2008, 2).

Autori hinnangul on Eestis kasutusel olev viiepallisüsteem liiga ülepaisutatud. Sageli rakendab õpetaja hinnet “üks” vaid oma emotsioonide väljendamiseks. Sisuliselt hinded “üks” ja “kaks” kattuvad ja on “mitterahuldavad”. Huvikoolis võiks küll kasutada neljapalli hindamissüsteemi, kuid see on iga kooli ja ainekava koostaja valida, millise tagasiside andmise meetodikat ühe või teise õppeaine õpetamisel parimaks peetakse.

5. Uurimuse eesmärgid, tööetapid ja läbiviimise meetodid

5.1. Eesmärgid

Käesoleva uurimuse põhieesmärgiks oli välja selgitada õpilaste, s.o sihtgrupi, eeldused ja ootused fotograafia ainekavale ning kunstipedagoogide professionaalsed hinnangud ja arvamused valminud fotograafia ainekava- ja õpetaja töökavaprojekti kohta.

Uuringu konkreetsemateks eesmärkideks oli

- saada ülevaade fotograafia ja pilditöötamise senise praktika kohta;
- saada tagasisidet valminud ainekavaprojekti ja õpetaja töökavaprojekti sisu kohta;
- selgitada välja valminud ainekava- ja õpetaja töökavaprojekti kvaliteet;
- teada saada, missugused ainevaldkonnad õpilasi enim huvitaksid, millisel tasemel ja miks soovitakse fotograafiat õppida;
- teada saada, kas kunstipeetajad peavad fotograafia õpetamist vajalikuks (tugiained).

Uuringu korraldamiseks koostas autor kaks küsimustikku tähtsamate probleemidega, mida analüüsid oleks võimalik teha järeldused ja statistiline kokkuvõte.

5.2. Töö etapid

Ankeete koostades läbis autor järgmised tööetapid:

- koostas ankeedi küsimused ja juhendi,
- katsetas küsitleva grupiga sarnasel valimil,
- koostas ankeedi lõppvariandi,
- töötas välja metoodika ankeetide levitamiseks ja kokku kogumiseks.

5.3. Küsitluse läbiviimise meetod

Enne ainekava projekti koostamist viis autor läbi anketeerimise gümnaasiumiõpilaste seas (lisa 3), eesmärgiga teada saada sihtgrupi soove ja huviatust fotograafia õppimise vastu ning kas magistr töö teema on õpilaste jaoks aktuaalne. Ankeedi ülesehitus sisaldas autori pöördumist anketeeritava poole (ankeedi eesmärk, kelle poolt ja miks anketeerimist teostatakse, kuidas vastuseid kasutatakse ja juhend ankeedi täitmiseks); küsimusi fotograafia õpetamise vajalikkuse kohta ja anketeeritava senise kogemuse kohta fotograafia

praktiseerimisel, õppimisel ja fotode kasutamisel; küsimusi, mis puudutasid konkreetseid teemasid aine kohta ja küsimusi anketeeritava taustaandmete kohta.

Esimese küsimustiku täitmiseks külastas autor isiklikult sihtgrupi õppetunde, jagas ankeedid laiali ja kogus kohe kokku. Kontakt oli vahetu, õpilased suhtusid ankeedi täitmisse tõsiselt ja tõiselt. Seega arvab autor, et uuringu tulemused on objektiivsed ja väljendavad õpilaste reaalseid soovet. Olles fotograafia õpetamise vajalikkuses veendunud, koostas autor fotograafia ainekava ja õpetaja töökava projekti.

Teise anketeerimise viis autor läbi kunstiõpetajate seas (lisa 4), eemärgiga teada saada, mida arvavad kolleegid fotograafia õpetamisest. Eriti vajalikuks pidas autor professionaalide hinnanguid valminud ainekavaprojekti ja õpetaja töökavaprojekti kohta ning tagasisidet teemade valiku, õpetamise eesmärkide, metoodika, ainemahtude jne kohta. Ankeedi ülesehitus sisaldas autori pöördumist anketeeritava poole (ankeedi eesmärk, kelle poolt ja miks anketeerimist teostatakse, kuidas vastuseid kasutatakse ja juhend ankeedi täitmiseks); anketeeritava senise kogemuse kohta fotograafia õpetamisel ja fotode kasutamise kohta ainetunnis; küsimusi ainekava ülesehituse, sisu ja mahtude kohta; küsimusi õpetaja töökava teemade sisukuse ja reaalse teostatavuse kohta; küsimusi anketeeritava taustaandmete kohta. Edgar Krull on öelnud: “Iga kirjaliku ankeedi õnnestumise keskseks probleemiks on küsimuste toimetamine usutletavateni ja täidetud küsimustike kokkukogumine” (Krull, 2002, 38). Teist küsitlust oli tehniliselt raskem läbi viia, sest eelmaterjal, mida enne ankeedi täitmist oli vaja läbi töötada, oli mahukas. Interneti teel saadetud ankeedid jäidki seetõttu täitmata (isegi oma tuttavate hulgas). Autor külastas isiklikult koole ja jagas ankeete õpetajatele ning palus abi õppealajuhatajatelt ankeetide jagamisel ja kokkukogumisel. Kõige paremini laekusidki isiklikult kättetoimetatud ankeedid. Ankeetidele tehtud kolleegide märkuste ja paranduste põhjal võib järeldada, et mõeldi kaasa ja pakuti ideid, eriti õpetaja töökava projekti osas.

Valimi moodustamisel lähtus autor võimalusest teha üldistusi Eesti lõikes. Võrdselt sai küsitletud maa- ja linnakoolide õpilasi ja kunstipedagooge. Vastanute seas oli erinevas vanuses õpilasi ning pikema ja lühema tööstaažiga pedagooge. Kunstiõpetajate seas on väga levinud – selgus ka ankeetide vastusest – erinevate tasemete ja astmete lõikes kunstiõpetuse õpetamine. Paikkonna lõikes ollakse hõivatud tavakoolide, kunstikoolide ja kõrgkoolide kunstipedagoogika õpetamisel. Seda asjaolu arvesse võttes palus autor ankeete täita lisaks huvikoolide õpetajatele ka kunstikallakuga gümnaasiumide ja tavakoolide kunstiõpetajatel.

6. Gümnaasiumiõpilaste anketeerimistulemuste analüüs

6.1. Küsitletud õpilaste üldiseloostus

Autor valis uuritavate õpilaste hulka gümnaasiumiõpilased - osa neist õpib huvikoolis, osa peab plaani seda teha. Uuringu abil soovis autor kindlaks teha, millised tegurid mõjutavad neid huvikooli töös osalema ja kas üheks mõjutajaks võiks olla võimalus fotograafiat õppida. Küsitletute hulka kuulusid gümnaasiumis alustavad õpilased, et nende ootuste ja soovidega tutvuda, samas aga ka vanemad ja kogenumad gümnaasistid, sest nemad teavad paremini, millises mahus nad soovivad ettevalmistust kõrgkooli astumiseks.

Kokku täitis ankeedi 119 õpilast. Anketeeritute seas oli 72 tüdrukut (ehk 61% kõigist usutletutest) ja 47 poissi (ehk 39%). Neist 66 (ehk 55% õpilastest) elasid maal ja 53 (ehk 45% õpilastest) linnas. Anketeeritute 17 (ehk 14%) õppis väga headele hinnetele, 76 (ehk 64%) headele hinnetele ja 26 (ehk 22%) õpilase õppeedukus oli rahuldav.

6.2. Fotograafia kasutamise kogemused

Kogemuste valdkonda puudutavate küsimustega püüdsin välja selgitada õpilaste teadmised ja praktilised oskused fotograafia valdkonnas.

Küsimusele "Kas Te olete tegelema pildistamisega?" vastas 4 (ehk 3%) õpilast eitavalt, 52 (ehk 44%) on tegelema vähesel määral ja 63 (ehk 53%) tihti. Fotograafiaga oli tegelema enamik õpilastest.

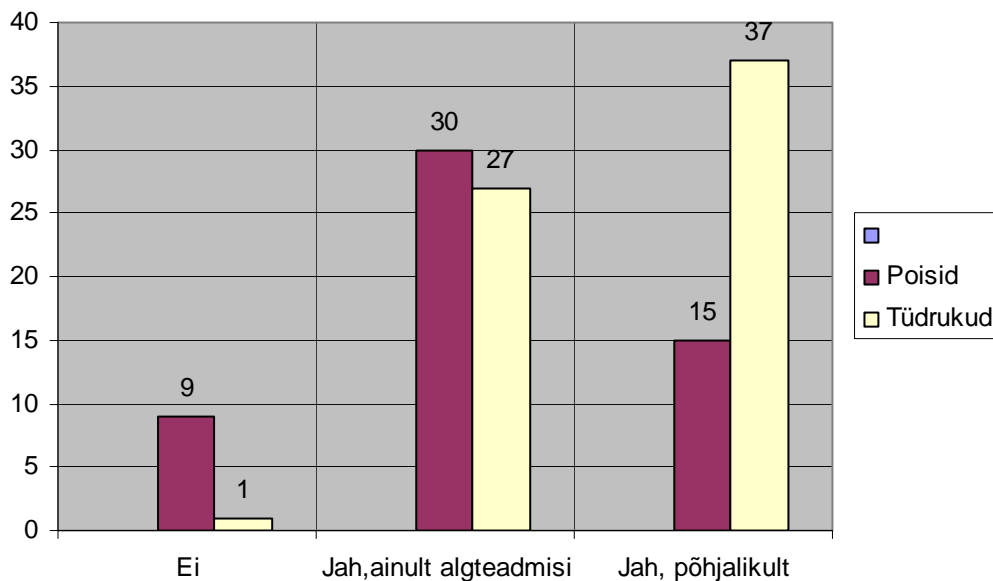
Küsimusele "Kas keegi on Teile õpetanud fotoaparaadi kasutamist?" vastas 66 (ehk 55%) õpilast eitavalt, 46 (ehk 39%) "vähesel määral" ja 7 (ehk 6%) "jah, põhjalikult". Enamik õpilastest ei olnud saanud fotograafiaalast õpetust. Arvestades praktiseerijate suurt hulka (97%), järeldas autor, et fotograafia ainekava ja õpetaja töökava koostamine on aktuaalne lõputöö teema ja kunstihariduse kaasajastamise seisukohalt väga tähtis.

Küsimusele "Kas olete proovinud enda pildistatud fotosid arvutis töödelda?" vastas 15 (ehk 13%) õpilastest eitavalt, 50 (ehk 42%) "harva" ja 54 (ehk 45%) "sageli". Küsitluse vastustest selgus, et arvuti kasutamise osas on õpilased aktiivsed: (87%) õpilastest oli tegelema piltide töötlemisega. Kindlasti oleks vajalik süsteemne koostamine ainekava alusel, et rahuldada laste huvi ja tahtmist õppida.

6.3. Arusaamad fotograafia ainekavast

Ainekava küsimustega püüdsin välja selgitada need ained, millest õpilased on kõige rohkem huvitatud.

Küsimusele “Kas soovite õppida digipiltide töötlemist ja arvutigraafikat?” vastas 10 (ehk 8%) õpilast eitavalt, 57 (ehk 48%) “jah, ainult algteadmisi” ja 52 (ehk 44%) “jah, põhjalikult”.(Joonis 6.1)

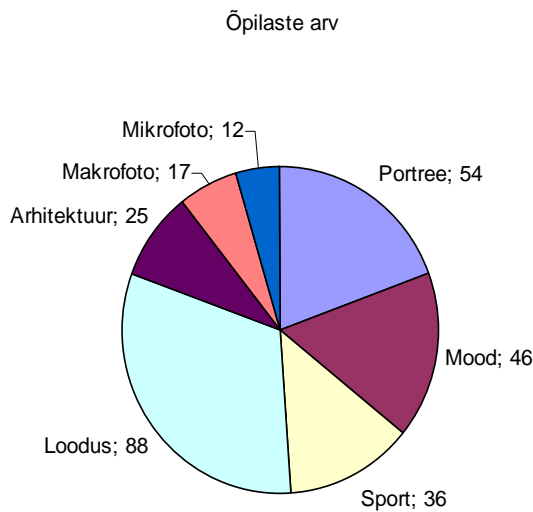

Joonis 6.1. Gümnaasiumi õpilaste soov õppida digipiltide töötlemist.

Küsimusega “Milleks Te kasutaksite fotosid?” selgitasin välja populaarsuse edetabeli. Kõige populaarsemaks osutus eksponeerimine veebilehel – 72 õpilast. Teisel kohal on kopeerimine püsisalvestuskandjale – 59 õpilast. Kolmandal kohal on trükkimine paberile – 56 õpilast. Järgnesid e-postiga saatmine – 29 õpilast, fotokonkurssidel esinemine – 1 õpilane ja fotode eksponeerimine – 1 õpilane.

Ainekava käsitleb erinevaid fototehnilisi vahendeid, mis on fotograafias kasutusel. Autor soovis teada saada, millised eelistused on õpilastel tehniliste vahendite osas, et vastavalt sellele koostada rõhuasetus ainekavas ja õpetaja töökavas. 54 õpilast (ehk 45%) tundis huvi lainurkobjektiivu vastu, 53 õpilast (ehk 45%) zoom-objektiivu vastu, 47 õpilast (ehk 39%) fotoateljee sisustuse vastu, 45 õpilast (ehk 38%) välklambi vastu ja 37 õpilast (ehk 31%) teleobjektiivu vastu. Autorile ei olnud üllatuseks, et õpilased tundsid suurt huvi

lainurkobjektiiviga vastu. Lastel oli pildistamise kogemus ja nad oli kogenud, et tavaobjektiiviga mahub pildile vähe.

Joonis 6.2 Fotografeerimise valdkondade populaarsus gümnaasiumi õpilaste hulgas.

6.4. Õpilaste eesmärgid fotograafia õppimisel

Õpilastel on erinevad huvid fotograafia õppimiseks: kes soovib perepilte teha, kes oma tundeid ja mõtteid foto kaudu väljendada ja kes tahab saada professionaalseks reporteriks.

Küsimusele “Kas Te soovite oma fotograafilist loovust näidata ja testida?” vastas 41 õpilast (ehk 35%) eitavalt, 66 õpilast (ehk 55%) soovib oma pilte eksponeerida ühisnäitustel ja 12 õpilast (ehk 10%) soovib korraldada personaalnäitust. Õpilaste vastustest selgus, et pooled sooviksid oma piltidega ühisnäitusel esineda. Autor võib oma senise kunstiõpetaja praktika baasil prognoosida, et teadmiste ja oskuste suurenedes kasvab nende õpilaste arv, kes soovivad personaalnäitusega esineda.

Küsimusele ”Kas tulevikus võib Teie valitud elukutses fotograafia tundmisest kasu olla?” vastas eitavalt 14 õpilast (ehk 12%), 64 õpilast (ehk 54%) vastas “võib-olla”. 41 õpilast (ehk 34%) on kindlad, et fotograafiateadmisi läheb neil tulevikus vaja.

Küsimusele ”Kas Te soovite fotograafia õppimise kohta lähemat informatsiooni, vastas 30 õpilast (ehk 25%) eitavalt, 57 õpilast (ehk 48%) soovib infot, 25 õpilast (ehk 21%) soovib külastada koole ja ateljeesid, 7 õpilast (ehk 6%) soovib külastada infotunde. Huvi fotograafia

edasiõppimise võimaluste kohta oli suur (69%). Küsitlusest selgus, et õpilased ei ole informeeritud sellest, kui palju võimalusi on fotograafia praktiseerimiseks ja milliseid võimalusi tulevik pakub.

7. Kunstiõpetajate anketeerimise analüüs

7.1. Küsitletud kunstiõpetajate üldiseloostus

Autor valis küsitletavad õpetajad huvikoolidest ja kunstikallakuga koolidest, kuna seal on arvuviselt rohkem kunstiõpetajaid kui tavakoolis ja see tundus ka logistiliselt mõistlik.

Autor jagas kunstiõpetajatele laiali 100 ankeeti, tagastati 64, mis teeb ankeetide tagastusprotsendiks 64 %. _ Anketeeritute seas oli 47 naist (ehk 73% kõigist usutletutest) ja 17 meest (ehk 27%). 9 (ehk 14%) küsitletud õpetajatest olid saanud pedagoogilise kõrghariduse Tartu Ülikoolis, 36 (ehk 56%) Tallinna Ülikoolis, 16 (ehk 25%) Tallinna Kunstiülikoolis ja 3 (ehk 5%) muudes õppeasutustes. Muude all märkinutest on kõik saanud pedagoogilise hariduse Tartu Õpetajate Seminaris. Ankeedile vastanutest omas õpetaja ametijärku 43 (ehk 67%), vanemõpetaja ametijärku 17 (ehk 27%), õpetaja-metoodik ametijärku 3 (ehk 4%) ja muu all vastas 1 õpetaja (ehk 2%). Ankeedile vastanutest töötas linnakoolides 37 (ehk 58%) ja maakoolides 27 (ehk 42%).

Tabel 7.1. Anketeeritud kunstiõpetajate jaotus pedagoogilise tööstaazi järgi

Tööstaaz	Õpetajate arv	Protsent vastanutest
1 - 5 aastat	5	8
5 - 10 aastat	4	6
10 - 15 aastat	11	17
15 - 20 aastat	12	19
20 - 25 aastat	14	22
25 - 30 aastat	4	6
30 - 35 aastat	11	17
Üle 35 aasta	3	5

Tabel 7.2. Anketeeritud kunstiõpetajate jaotus koolitüübi järgi

Töökoht	Õpetajate arv	Protsent vastanutest
Algkool	13	20
Põhikool	9	14
Gümnaasium	24	38
Ülikool	4	6
Muu	14	22

Mujal märgitutest töötas huvikoolis 14 õpetajat

7.2. Fotograafia kasutamise kogemused õpetajatöös

Kogemuste valdkonda puudutavate küsimustega püüdis autor välja selgitada, kas õpetajad kasutavad fotograafiaalaseid teadmisi ja fotosid abivahenditena oma igapäevases töös.

Vastates küsimusele “Kas olete kasutanud kunstiõpetuse tunnis fotosid abivahendina?” vastas 1% õpetajatest eitavalt, 47% mingil määral, 33% üsna sageli, 19% alati, kui tekib vajadus. Anketeeritavate vastustest selgus, et enamik (99%) kunstiõpetajaid kasutab oma töös fotosid. Järelikult on vajadus lisaväljaõppeks, et osata ka ise pildistada, fotosid töödelda ning seejärel kunstiõpetuse tundides toimuvat nüüdisajastada.

Õpetajatel paluti vastata küsimusele “Kas fotografeerimine on olnud nende tunni teemaks?”. 61% vastas eitavalt, 25% vastas “harva” ja 14% vastas jaatavalt. Küsimusest järeldub, et kunstiõpetuse tundides fotograafiat peaaegu ei õpetata. Arvestades õpilaste huvi esimese ankeedi põhjal, on õige alustada fotograafia õpetamist huvikoolides, lootusega, et edaspidi kunstiõpetuse õpetamine tavakoolides samuti areneb.

Küsimusele ”Kui sageli olete kunstiõpetuse tunnis fotosid analüüsinud?” vastas 34% eitavalt, 44% aeg-ajalt, 6% “üsna sageli”, 16% “alati, kui tekib vajadus”. Vastustest võib järeldada, et enamik (66%) õpetajatest õpetab värvusõpetust ja kompositsiooni aluseid fotosid analüüsid. Õppeprotsess vajab kiiret uuendamist, sest huvikooli kunstieriala õpilased on tulevased kunstnikud, kelle analüüsiõskus ja visuaalse nägemise oskus vajab praktilist väljundit ja isiklikku kogemust.

7.3. Arusaamad fotograafia ainekavast

Kõige suurema osa ankeedist moodustasid küsimused, mis püüdsid välja selgitada õpetajate arvamust fotograafia ainekava kohta. Õpetajate üldine arvamus oli positiivne.

Küsimusele “Kas peate vajalikuks teismelistele fotograafiat õpetada?” vastas 42% “jah, mingil määral”, 56% ”jah, kindlasti”, 2% ei osanud öelda ja eitavalt ei vastatud.

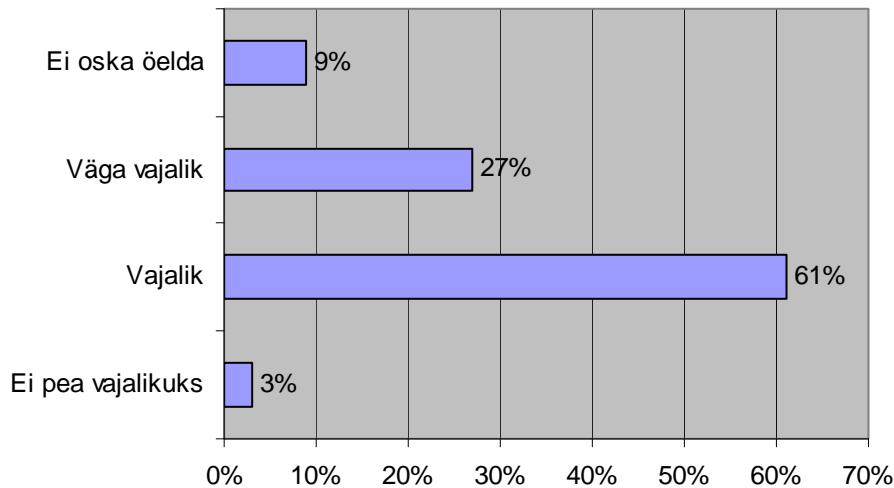
Ainekava algab sissejuhatusega. Küsimusele ”Kas ainekavaprojekt annab Teie arvates piisava ülevaate fotograafia ajaloo ja tänapäeva autoritest?” vastasid õpetajad alljärgnevalt: 8% “jah, mingil määral annab”, 70% “jah, see on piisav”, 22% “ei oska öelda” ja eitavalt ei vastatud.

Enamus (70 %) pidas ajalugu puudutavat osa ülevaatlikuks. Eravestluses ühe õpetajaga selgus, et tema jagaks ajalugu puudutava osa iga tunni algusesse, mitte ei käsitleks eraldi tunniteemana. Autor peab otstarbekaks kursus sisse juhatada ajalugu puudutavate teemadega, et ei tekiks liigset killustatust.

Meedia alustõed ja varjuküljed vajasisid lahtirääkimist enamiku kunstiõpetajate arvates (87%). Küsimusele ”Mil määral peate vajalikuks fotograafia õpetamisel tutvustada meedia alustõdesid ja varjukülgi?” vastasid õpetajad alljärgnevalt: 31% “väga vajalik”, 56% “üldiselt vajalik”, 3% “ei pea vajalikuks” ja 10% “ei oska öelda”. Kuna tegemist on teismeliste õpilastega, kes on reklaamist ja meedias kajastatavast kergesti mõjutatavad, leidis autor, et need teemad vajavad põhjalikku ja korduvat lahtirääkimist.

Kompositsiooni aluseid õpetades on autor kogunud õpilaste tülpimust sarnast liiki õppemeetodeid kasutades. Fotograafia on aine, mis pakub vaheldust ja on ideaalseks võimaluseks kompositsiooniõpetuse algtõdede kinnistamiseks. Küsimusele “Kas peate vajalikuks õpetada kompositsiooni aluseid sellises mahus, nagu minu koostatud ainekavaprojektis näidatud, vastas 61% jaatavalt, 20% arvates on maht liiga väike ja 19% arvates maht on liiga suur. Vastanute protsent (61%), kinnitab autori arvamust, et fotograafias on pildi ülesehitus sama oluline kui tehniline töötlus.

Värvusõpetuse vajalikkus fotograafia ainekavas on samuti tõestatud, kuna enamus (88%) mõistis, et digifotograafia on ala, kus mustvalget pilti näeb tänapäeval haruharva. Küsimusele ”Kas värvusõpetuse õpetamine fotograafia õpetamisel on vajalik?” vastas 27% õpetajatest, et see on väga vajalik, 61% vajalik, 3% ei ole vajalik ja 9% ei oska öelda. Värvusõpetus ei ole tänapäeval ainuüksi sobivate värvide üksteise kõrvale paigutamine, vaid sisaldab palju muud, nt psühholoogilist mõju vaataja alateadvusele jne. Kuna fotograafia on kunstiliik, mis kasutab filmikunstis tuntud väljendusvahendeid, siis fotograafia õpetamine ilma värvusõpetust õpetamata ei ole mõeldav. Sellega nõustusid ka anketeeritavad. (Vastuste jaotus on näha joonisel 7.1.)

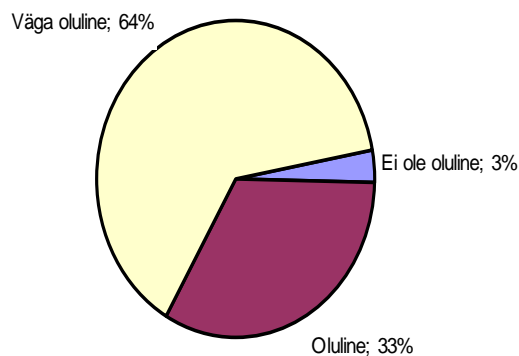
Joonis 7.1. Kunstiõpetajate arvamus värvusõpetuse õpetamise vajalikkuse kohta.

Oluline on tunda fotoaparaatide ehitust ja erinevusi, et teha kvaliteetseid fotosid. Küsimusele “Kas minu ainekavaprojekti järgi on võimalik õppida tundma fotoaparaatide ehitust ja erinevusi?” vastas 61%, et maht on piisav, 8%, et maht on liiga suur, 4% arvates on maht liiga väike ja 27% vastanutest ei osanud öelda. Fotoaparaadi ostmine on investering pikaks ajaks ja aparaat peab vastama omaniku vajadustele. Fotograafiat õppinud inimene peaks oskama kvaliteedi ja hinna suhet võrreldes head fotoaparaati osta. Autor arvab, et sellisest praktilisest vajadusest on tingitud ka üksmeelsed vastused.

Pildistamise juures kasutatakse palju lisaseadmeid, mis on pildistamisel vajalikud ja muudavad lõpptulemuse huvitavamaks. Küsimusele “Kas Teie arvates on ainekavas piisav ülevaade fotograafias kasutatavatest lisaseadmetest ja nende kasutusalaadest?” vastasid õpetajad alljärgnevalt: 75% “on piisav”, 17% “lisaseadmeid on liiga palju”, 8% “ei ole piisav”. Ainekavas on tutvustatud siiski elementaarset lisaseadmete valikut, mis muudab fotograafi töö lihtsamaks. Enamus küsitletutest pidas valikut piisavaks. Autor arvab, et õpetajad on realistid ja tunnevad huvikoolide materiaalsete võimaluste piire.

Küsimusele “Kas ainekava teemade valik võimaldab *Photoshopi* abil digipiltide töötlemist?” vastas õpetajatest 56%, et võimaldab hästi, 14%, et võimaldab rahuldavalt, 11%, et võimaldab väga hästi, 19% vastanutest ei osanud öelda ja eitavalt ei vastatud. Ainekava teemade jaotus tundus kolleegidele mõistlik. Samas leiab 14%, et maht võiks olla suurem. Autor jättis ainekavas töötlemist puudutava mahu samaks, sest ei tahtnud praktilise ja teoreetilise õppetöö vahekorda ebaproportsionaalseks muuta.

Küsimusele “Kas peate piltide komplekteerimise ja eksponeerimise praktikat vajalikuks?” vastas 64% õpetajatest, et see on väga oluline, 33% , et see on oluline ja 3% ei pidanud seda oluliseks. Täpsemast uuringust selgus, et õpetajad on veendunud fotode sorteerimise, säilitamise ja eksponeerimise tänapäevaste võimaluste õppimise vajalikkuses huvikoolis (vt joonis 7.2).

Joonis 7.2. Kunstiõpetajate arvamus piltide komplekteerimise ja eksponeerimise vajalikkuse kohta.

Kursuse lõpuks peaks valmima tehtud õpilastöödest näidiste mapp, õigupoolest on see võimalus tutvustada oma arengut kursuse jooksul. Küsimusele “Kas kursuse lõpetajal peaks valmima tehtud õppetöödest näidiste mapp?” vastasid õpetajad alljärgnevalt: 73% “jah, kindlasti”, 22% “lõpetaja vabal valikul” ja 5% ei osanud öelda. Näidiste mapi loomist toetab suurem hulk õpetajaid, seetõttu jättis autor oma ainekavas üheks hindamise kriteeriumiks näidiste mapi, kuigi varem kahtles, kas selle kohustuslikuks muutmine on õigustatud.

Ainekavaprojekt on jaotatud mõtteliselt kaheks: teooria- ja praktikaosaks. Küsimusele ”Kas ainekavaprojekti teooria- ja praktikaosa on Teie arvates tasakaalus?” vastasid õpetajad alljärgnevalt : 67% “jah, täiesti tasakaalus”, 8% “teooriat on liiga palju”, 3% “praktikat on liiga palju” ja 22% “ei oska öelda”. Üle poole uuringus osalenud kunstiõpetajatest leidis, et mahud on tasakaalus.

7.4. Hinnangud õpetaja töökorraldusele

Aine õpetamine põhineb ainekaval, kuid õpetajale on täpsemaks abiks õpetaja töökava. Küsimusele “Kas õpetaja töökava alajaotuste valik abistab õpetajat tunni ettevalmistamisel?” vastasid õpetajad alljärgnevalt: 78% “täielikult”, 13% “vähesel määral” ja 9% “ei oska öelda”. Õpetajad toetasid ainekava, mille alusel tunnid ette valmistada. Autor kartis, et töökava on liiga detailne, kuid lähtudes küsitluste tulemustes jättis alajaotused endiseks.

Fotograafia ainekava oli planeeritud 35 ainetunnile. Küsimusele “Kas Teie arvates on fotograafia ainekava eesmärgid reaalselt täidetavad 35 ainetunni ulatuses?” vastasid õpetajad alljärgnevalt: 34% “jah, see on piisav”, 36% “mingil määral”, 6% “ei, sest ainetunde on vähe” ja 24% ei osanud öelda. Vastuseid analüüsid võis märgata teatavat kõhklust. Ometi otsustas autor jätta tundide arvu samaks, sest gümnaasiumiõpilaste, eriti veel huvikoolis õppivate õpilaste arvutitundmise tase on kõrge. Nad õpivad tehnilisi alasid kiiremini kui algajatest arvutikasutajatest kunstiõpetajad loota julgevad. Samas on õpetajal alati võimalus huvikooli direktorile ettepanek teha ja ainemaht jaotada kahele aastale. Antud ainekava ja õpetaja töökava on tehtud eeldusel, et õpilane, kes soovib kõrgkooli õppima minna, saaks vajadusel ühe õppeaasta jooksul ettevalmistuse. Loomulikult nõuaks selline tihe teemadering õpilaselt pühendumust.

Õppeprotsess peaks olema huvitav ja vaheldusrikas, sest tänapäeval on palju erinevaid võimalusi oma aja sisustamiseks. Küsimusele “Kas tööpaigad võimaldavad vaheldusrikkust?” vastasid õpetajad alljärgnevalt: 67% “jah, täiesti”, 17% “jah, mõningal määral”, 3% “ei” ja 13% “ei oska öelda”. Autor püüdis valida tööpaigad selliselt, et õppeprotsessi käigus tutvuks õpilane reaalselt fotograafide tööga.

Küsimusele “Kes peaks fotograafiat õpetama?” vastasid õpetajad alljärgnevalt: 50% “kunsti- ja arvutiõpetaja”, 13% “kunstiõpetaja”, 3% “arvutiõpetaja” ja 34% “muu variant”. Muude all on enim pakutud spetsiaalset fotograafiaõpetajat, kahel korral fotograafi. Ankeeteritavate vastuseid analüüsid jõudis autor järeldusele, et on tekkinud vajadus fotograafiaõpetaja kui uue elukutse järele. Autori arvates on õpetuse kvaliteedi seisukohalt õppeprotsess tulemuslikum, kui õpetaja suudab vastata õppetöö käigus tekkivatele küsimustele kohe, kuid see eeldaks õpetaja kompetentsust nii pildistamise kui fototöötamise valdkonnas. Kunstiõpetajad vajaksid täiendusõpet või erikoolitust, kuid selle võimaluse puudumisel oleks võimalik ka arvutiõpetaja ja kunstiõpetaja kombineeritud koostöö.

Kokkuvõte

Iga aine lisamine kooli õppekavasse nõuab eeltööd, eriti selline valdkond, kus on vähe eelkäijaid. Pedagoogilisi uurimistöid lugedes veendus autor, et kunstiõpetajad ei ole eriti aktiivsed teadustöötegijad, seetõttu oli materjali vähe. Samas leidub väga häid Eesti ja välismaa autoreid, kes on tegelenud õppekavateaduse uurimisega. Fotograafia tehnikat ja pilditöötlust kõrgtasemel õpetavate raamatute hulk on rikkalik. Vähem on võimalik leida materjali, mis seoks lavastusliku-, sümbolistliku- ja visuaalse kunsti põhitõdesid tehniliste võimalustega. Puudub käsiraamat, mis annaks õpilasele infot, milliste põhimõtete alusel fotosid hinnatakse ja millised kriteeriumid teevad pildist hea, kunstiväärtusliku foto.

Fotograafia ainekava koostama hakates oli peaprobleemiks, millist ainekava vajatakse ning milliseid valdkondi, õppetegevusi ja kontrollimehhanisme peaks see sisaldama. Autor kombineeris teoreetilisi teadmisi praktiliste oskustega ning sidus analüüsiga.

Magistritöö planeerimise aluseks sai ankeetküsitlus gümnaasiumiõpilastele, et tundma õppida sihtgrupi huvisid ja soove ning kontrollida oma kogemusel põhinevaid arvamusi ja tõekspidamisi. Õpilaste seas läbi viidud ankeetküsitlus aitas selgusele jõuda, millised teemad õpilasi kõige rohkem huvitavad.

Autor koostas ainekava teemade loetelu, arvestades vastanute eelistusi. Gümnaasiumiõpilaste huvidest lähtudes on valminud ka õpetaja töökava tehniline osa ja hindamiskriteeriumid. Ainekava koostades järgis autor huvikooli riiklikus õppekavas kasutatavaid traditsioonilisi alajaotusi: üldalused, õppe-eesmärgid, õppetegevused, vajaminevad tehnilised vahendid, tugiained, õppesisu, õpitulemused, hindamine.

Fotograafia ainekava taset kontrolliti evalveeriva küsitlusega kunstiõpetajate seas.

Autor sai kolleegide küsitlusest ideid, mida ainekava ja õpetaja töökava viimistlemisel kasutada. Kunstiõpetajad pidasid kõige olulisemaks fotode eksponeerimise, komplekteerimise ja säilitamise võimaluste õppimist. Oluliseks peeti ka värvusõpetust fotograafiaõpetuse raames. Väga tähtsaks peeti õpilastele meedia alustõdede ja varjukülgede selgitamist. Ainekava reaalse täidetavuse kohta 35 ainetunni jooksul oli erinevaid arvamusi. Kiideti aine käsitlemise põhjalikkust, samas arvati, et ainetunde võiks rohkem olla. Autor jätkas praktiseerijatele tunnijaotuse osas vabad käed, sest õpetaja töökava saab vastavalt õpilaste vanusele, eelteadmistele ja aineõppimise huvi sügavusele kohandada.

Õpetaja töökava koostades arvestas autor vajadusega teha täiendusi ning integreerida fotograafiat teiste õppeainetega. Töökavas on järgmised alajaotused: eesmärk, õppesisu, alateemad, metoodika, tunni toimumuse koht, abivahendid.

Autoril oli heameel tõdeda, et teema on aktuaalne, sest küsitletud kunstiõpetajad palusid veel avaldamata ainekavaprojekti endale koolis kasutamiseks. Õpetajatega vesteldes selgus, et fotograafia õpetamise mõtteid on mõlgutanud nii mõnedki.

Aastaid on vaieldud selle üle, kes peaks fotograafiat õpetama. Enamasti õpetab fototöötlust arvutiõpetaja, kuid uuringust selgus, et kunstiõpetajad peavad fotograafiat siiski enda pärusmaaks ja tehnilised abivahendid on foto tegemisel kõrvalise tähendusega - autoriks jääb siiski see inimene, kes pildistab ja kaadri valib. Uurimistööst selgus, et on tekkimas vajadus fotograafiaõpetajate koolituse järele.

Magistritöös uuris autor ainekava ja õpetaja töökava koostamise põhialuseid, tuginedes teaduslikule kirjandusele ja uurimustöödele. Uurimuse käigus sai autor järgmist tagasisidet:

- gümnaasiumiõpilaste ja kunstiõpetajate arvates on fotograafia õpetamine vajalik;
- autori poolt valitud õppemeetodid ja praktilised õppeülesanded olid kolleegide arvates piisavad ja vaheldust pakkuvad;
- autori, kunstiõpetajate ja gümnaasiumiõpilaste arvates on tekkinud vajadus fotograafiaõpetaja elukutse järele
- fotograafia õpetamine huvikoolis aitab visuaalkultuuri taset tõsta ja arendab kõrgkunsti mõistmise oskust“.

Magistritöö autor loodab, et tema lõputöö aitab kaasa maalikunsti, fotograafia ja pedagoogika vahelise seose tugevnemisele. Oleks tore, kui tulevikus on fotograafia mitte ainult huvikoolides praktiseeritav õppeaine, vaid üldhariduskooli riiklikus õppekavas oleva kunstiõpetuse koostisosa. Teadustöö käigus sai autor innustust edasitegutsemiseks. Võimalik, et valmib fotograafia õpetamise õpik.

Kasutatud kirjandus

Burnett, C. (2002). Õpime õppima. Tartu: OÜ Greif. Lk 24

Endjärv, A. (2007). Huvikooli arendamise võimalused Kohtla-Järve Kunstide Kooli näitel. Tartu Ülikool. Pedagoogika osakond. Magistritöö. Lk 7, 23

Fullan, M. (2006). Uudne arusaam haridusmuutustest. Tartu: Atlex. Lk 40, 55, 219

Hunkins, P. F. (1998). Curriculum: foundations, principles and issues. Boston: Allyn & Bacon. Lk 200, 389

Huviharidusstandard. Riigi Teataja, haridus- ja teadusministri 21. märtsi määrus nr 24, jõustunud 6.04.2007. §4 lg 1

Huvikooli seadus. Riigi Teataja, vastu võetud 21.12.2006, jõustunud 01. 09. 2007. §3, §9 lg1, §10 lg 6

Iofic, E. A. (1988). Foto- ja filmitehnika entsüklopeedia. Tallinn: Valgus. Lk 94

Jarvis, P. (2004). Praktik-uuriija. Võru: AS Võru Täht. Lk 43, 126

Jõgi, H. (2007, 15. juuni). Huviharidus ja haridusvõimaluste võrdsus. *Õpetajate Leht*, lk 8.

Jürimäe, M., & Treier, J. (2008). Õppekavad ja lasteaed. Tartu: TÜ Kirjastus. Lk 48, 57, 75, 100, 129, 137

Kadajas, H.-M., & Maansoo, V. (2006). Õpitulemuste hindamise alustest. M. Kadakas (Toim), *Rmt: Õpitulemuste kontroll ja hindamine koolis* (lk 24). Tallinn: Printon.

Kask, K. (2005). Meediaõpetus. Tartu: AS BIT. Lk 82

Koemets, E., Tamm, L., Elango, A., & Indre, K. (1974). Psühholoogia ja pedagoogika alused. Tallinn: Valgus. Lk 92

Krull, E. (2000). Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat. Tartu: TÜ Kirjastus. Lk 48, 49, 62, 306, 318, 580

Kõiv, P. (2004). Õppima õppimise hindamisest Soomes. Haridus, 8, 21.

Laanpere, M. (2004). Portfoolio õpetajakoolituses. M. Pandis (Toim), *Rmt: Kasvatusteadused muutuste ajateljel* (lk 367). Tallinn: TPÜ Kirjastus.

Leppik, P. (2009). Õpetajatöö seoses tundide analüüsiga. L. Jago (Toim). Tartu: TÜ Kirjastus. Lk 13, 107

Linn, E. (2007). Praktika roll õppekavades. E. Vengerfeldt (Toim), *Konverentsi kogumik. Väljundipõhiste õppekavade arendamine Eestis ja Euroopas* (lk 24). Tartu: TÜ Kirjastus.

Loog, T. (2004). Aineõpetaja töökava koostamise ja rakendamiskogemusi. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus (Toim), *Rmt: Võõrkeele õpetamisest* (lk 37, 39). Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. Tallinn: Agro

Lorenz, B. (2005). Arvuti kasutamisest kunstiõpetuses. M. Vikat, H. Treier & I. Raudsepp, (Toim), *Rmt: Muusikanjakunsti õpetamisest* (lk 79). Tallinn: Paar.

Luisik, Ü. (2009). Läbivad teemad õppekavas (lk 5). *Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus*. Külastanud 31. juulil. 2009, <http://WWW.oppekava.ee>

Lyytinen, H. (2005). Õppekava arendamine õppivas koolis. P. Nikkanen & H. Lyytinen (Toim). *Rmt: Õppiv kool ja enesehindamine* (lk 108, 109). Ülenurme: El Paradiso.

Maansoo, V. (2004). Koolid oma õppekavast ja selle koostamisest. K. Võlli & E. Sepp (Toim), *Rmt: Õppekavaarendustöö koolis: vahekokkuvõtted ja eestikeelse õppelaiendamisest* (lk 13, 29). Tartu: Atlex.

Murphy, J. (1991). Restructuring Schools. New York: Teachers College University. Lk 315

Nikkanen, P., & Lyytinen H., K. (2005). Õppiv kool ja enesehindamine. Ülenurme: El Paradiso. Lk 103, 114, 139

Pollard, A., & Triggs P. (1997). Refektiivõpe keskkoolis. Tartu: TÜ Kirjastus. Lk 170, 179, 188, 190, 273

Rutiku, S. (2007). Õppekavade kvaliteet ja rahvusvaheline võrreldavus. Tartu: TÜ Kirjastus. Lk 14

Sarv, E.-S. (2004). Kooliõppekava arenduse analüüs rubriik hindamismeetodil. K. Võlli & E. Sepp (Toim), *Rmt: Õppekavaarendustöö koolis: vahekokkuvõtted ja eestikeelse õppelaiendamisest* (lk 31). Tartu: Atlex.

Simpson, L. (1998). Youth at the crossroads of radical democracy and critical citizenry: an analysis of art, pedagogy, and power (Retrieved 2. 12. 2006). EBSCOhost <http://Web10.epnet.com/citation.Asp?tb=ug=sid+2E788A15%2DE42B%2D4D92%>. Lk 5

Skolverket (2008). Kursplan för FBL- Fotografisk bild. *Stocholm: Skolverket*. Külastanud 27. augustil, 2009, <http://www.skolverket.se/sb/d/2503/a/13845/func/kursplan/id/3457/t> Lk 1,2

Sontag, S. (2006). Fotograafiast. Tallinn: Tänapäev. Lk 128

Tarvastu valla arengukava 2007-2015.

Tuulmets, A. (2004). Kunstiõpetus Koolielu portaalis. *Haridus*, 9, 28.

Tuulmets, A. (2006). Kunstiõpetuse õpitulemuste hindamisest. M. Kadakas (Toim), *Rmt: Õpitulemuste kontroll ja hindamine koolis* (lk 223). Tallinn: Printon.

Tuulmets, A. (2005). Tunni- ja töökavaga seotud mõisted kunstõpetuses. M. Vikat, H. Treier & I. Raudsepp (Toim), *Rmt: Muusika ja kunsti õpetamisest Riiklik eksami ja kvalifikatsioonikeskus* (lk 76-77). Tallinn: Paar.

Tõnisson, A. (2004). Riikliku õppekava olulisemaid uuendussuundi. K. Võlli & E. Sepp (Toim), *Rmt: Õppekavaarendustöö koolis: vahekokkuvõtted ja eestikeelse õppelaiendamisest* (lk 9). Tartu: Atlex.

Võlli, K. (2004). Õppekavatöö hindamine. K. Võlli (Toim), *Rmt: Õppekavaarendustöö koolis: vahekokkuvõtted ja eestikeelse õppelaiendamisest* (lk 47, 52, 53, 55, 56). Tartu: Atlex.

Lisa 1

Fotograafia ainekava huvikooli IV kursusele

Üldalused

Fotograafia ainekava on mõeldud kasutamiseks huvikooli IV kursusel. Pool ainekavast on teoreetilise iseloomuga ja teine pool praktilise suunitlusega. Lisaks saab õpilane teadmisi fotograafia ajaloost ja kogeb oma loomingu eksponeerimist ühis- ja isiknäitusel. Õpilasel on võimalik teoreetilise ja praktilise tegevuse käigus oma loomevõimet testida ja planeerida kutsevalikut. Fotonäitused rikastavad kohalikku kultuurielu.

Kursuse maht on 35 nädalatundi.

Õppe-eesmärgid

- tutvuda fotograafia ajaloo, kasutusala ja tuntud autorite töödega;
- tutvuda fotoaparaatide ja lisaseadmetega;
- arendada kujundlikku väljendusoskust fotograafia abil;
- õppida digitaalset pilditöötlust;
- saada näitusekogemusi;
- valmistuda kutseõppeks

Õppetegevused

Loeng. Aktiivõppe meetodeid: rühmatööd, arutlused, diskussioonid. Tutvumine fototehnikaga. Praktiline töö – pildistamine eritingimustes, eksperimendid valgusega, eriotstarbeliste objektiivide ja filtrite kasutamine, näituste komplekteerimine ja kujundamine, arvutitöötlus programmiga *Photoshop*.

Kursus lõpeb arvestustusega, milleks võib olla referaat, ühisnäitus või personaalnäitus.

Vajaminevad tehnilised vahendid

Digitaalne fotoaparaat, fotostuudio, arvutiklass, tarkvara (nt *Adobe Photoshop Elements 2.0*).

Fotograafia tugiained

Füüsika (optika)

Arvutiõpetus (fototöötlus, kujundusvõimalused: kiri + foto jne)

Kunstiõpetus (kompositsiooni alused, värvusõpetus)
Bioloogia (anatoomia, loodus)
Kunstiajalugu (fotograafia kui ajaloo fikseerija)
Muusikaõpetus (rütmitunne, meeleolu)
Draamaõpetus (lavastuslikkus, stsenaariumi koostamise oskus)
Ühiskonnaõpetus (väljendusoskus, sõnumi edastamine foto abil)
Psühholoogia
Filosoofia

Ainekava õppesisu

Sissejuhatus ainesse

Fotograafia ajalugu. Eesti fotograafia arenemise algaastad, tuntud fotograafid (valdkonnad, näidisfotod), rahvusvahelise fotograafia tähtsamad etapid ja suurkujud 19. sajandil, rahvusvahelise fotograafia tähtsamad etapid ja suurkujud 20. sajandil

Meediaõpetus. Demokraatlik ühiskond ja ajakirjandusvabadus. Fotograafia tähtsus info edastamisel. Võltsikoonide loomine ja ohud teismeliste maailmpildi kujunemisele.

Digipildistamine. Algpilt, muutmine ja tulemus.

Tehnika tutvustus ja töötlus arvutis. Fotoaparaatide tüübid (kompaktkamerad, peegelkamerad)

Fotoaparaatide ehitus. Korpus, katik, diafragma, objektiiv, pildiotsija, prisma, toiteallikad.

Objektiivide tüübid. Tele-, lainurk-, *zoom*- ja püsifookuskaugusega objektiivid

Liseseadmed. Väklambid, abivalgustid, peegeldid, hajutid, vaherõngad, filtrid

Profikaamerate näidud. Ava, säriaeg, fookuskaugus, valgebalanss.

Pildifailide formaadid. BMP, GIF, JPG, TIFF, PSD, RAW.

Mälukaardid. Mahud

Kompositsiooni alused. Formaati, punkt, joon, kontuur, vertikaal, aktsent, kuldlõige, perspektiiv, vaatepunktid, dünaamika, staatika, fookus.

Kirjakunsti põhialused. Formaati, kompositsioon.

Värvusõpetus. Värviring, põhivärvid vastandvärvid, akromaatilised ja kromaatilised värvid

Pildistamise eripärad. Portree-, moe-, spordi-, loodus-, maastiku-, arhitektuuri-, makro- ja mikrofoto

Mõisted. Autoportree, *Camera Obscura*, diafragma, diapositiiv, diaprojektor, eksponomeeter, fookuskaugus, fotoemulsioon, hajumistegur, hallskaala, kaader, kadreerimine, katik, kompositsioon, objektiiv, panoraamfotoaparaat, peegelkaamera, vaherõngas, positiiv, statiiv, suurendusaparaat.

Pildi töötlemine arvutis *Photoshopi* abil. Tutvumine tööriistadega. Pildifailimine, pildifaili formaatimine, kadreerimine, tonaalsuse muutmine, kontrastsuse suurendamine-vähendamine, värvuste muutmine, *layerite*, filtrite ja maskide kasutamine.

Digifotode levinud kasutusala. Paberfotod, saatmine e-postiga, eksponeerimine veebilehel, kopeerimine püsisalvestuskandjale.

Fotode eksponeerimine näitusel. Raamid, paspartuud, kinnitamiseks kasutatavad vahendid, valgustus.

Töömapp, flopi või CD-ROM

Näitusepraktika

IV kursuse fotograafia ainekava õpitulemused

Fotograafia kursuse lõpetaja

- orienteerub fotograafia arengus ja oskab määratleda digitaalfoto koha ajaloos;
- oskab eristada fotoaparaatide ja -tarvikute tüüpe ning pilditöötlemise meetodikaid;
- oskab valida õigeid töövahendeid eri žanride pildistamiseks;
- saab hakkama lihtsamate digitaalpilditöötlemise võtetega;
- tunneb erialasõnavara;
- oskab kujundada kirja ja foto abil plakateid ja kutseid;
- tunneb näitusekujunduse põhitõdesid.

Hindamine

Praktika ülesanded.

Arvestus kujundusülesannete baasil: esinemine näitusel, näituse kujundus, komplekteerimine, sisukus jne.

Näidiste mapp ja flopi või CD-ROM.

Esinemine näitusel, näituse kujundus, komplekteerimine, sisukus.

Õpetaja töökava

	Eesmärk Õppesisu	Alateemad	Metoodika	Tunni toimimise koht Abivahendid
1.	<p>Õppida tundma Eesti fotograafia sünnilugu.</p> <p>Sissejuhatus ainesse.</p> <p>Eesti fotograafia arenemise algaastad 1855-1911</p>	<p>Õpetaja loomingu tutvustus.</p> <p>Õpilaste ootustega tutvumine</p> <p>Eesti fotograafia arenemise lugu ja tähtsamad persoonid (Reinhold Shacher, Heinrich Tiidemann, Johannes- Georg Parikas, Peeter Parikas, Johannes Pääsuke).</p> <p>Fotograafia kasutusvaldkonnad tänapäeval, prognoosid.</p> <p>Tutvumine õpilaste olemasolevate teadmistega ja grupi taseme määramine.</p>	<p>Loeng</p> <p>Vestlusring</p> <p>Ül Vasta küsimustele:</p> <p>Millal oled soovinud, et fotoaparaat oleks käepärast?</p> <p>Milline näeks välja Sinu tehtud parim pilt? Kus sa eksponeeriks oma pilte? Kas oled külastanud fotonäitust? Kus? jne</p> <p>Ül Pildista kaasõpilast või detaili ja selgita miks sa just sellise pildi tegid?</p> <p>Tutvusta lühidalt, mida tead fotoaparaadist, mida käes hoiad?</p>	<p>Arvutiklass, fotode eksponeerimise võimalus</p> <p>Fotoaparaadid</p>
2.	Tutvuda	Rein Maran (loodus)	Loeng	Raamatukogus

	<p>Eesti tänapäeva fotoklassika ga, õppida pilte analüüsima, ise valikuid tegema</p> <p>Eesti fotograafia suurkujud taastatud Eesti Vabariigi perioodil ja tänapäevased fotode eksponeerimise kohad, fotograafide ühendused, õppimise võimalused.</p>	<p>Kalju Suur (portreed) Endel Veliste (ajakirjandus) Toomas Volkman (mood, meedia) Peeter Linnap (Fotograafia pedagoog) Psühho- ja fotoanalüüs: subjektiivsus, alateadvus/ mitteamateadvus, fetiš, visuaalne nauding, fantaasia, seksuaalsus, trauma/traumaatiline, lein/melanhoolia.</p> <p>Fotograafia, dokumentalistika, kirjandus/reisikirjad, teater/dokumentaaldraamad, kino/ringvaated, dokumentaalsed autorifilmid</p>	<p>Vestlusring, analüüs</p> <p>Vaatame tuntud fotograafide tehtud fotosid.</p> <p>Võrdleme filmile pildistatud ja digifoto erinevusi.</p> <p>Kelle pildid meeldivad kõige rohkem? Miks?</p> <p>ÜI Kodutöö</p> <p>Pildista midagi või kedagi.</p> <p>Teema: “Kodu süda”</p>	<p>Näitlik materjal, slaidid, raamatud, ajalehed, ajakirjad jms.</p>
<p>3.</p>	<p>Õppida tundma töövõtteid, mida kasutati enne digifotograafia sünni, tutvuda foto</p>	<p>1816: “<i>Camera Obscura</i>” (Joseph Niecephore). 1835: esimene foto valgustundlikul paberil (William Henry Fox Talbot). 1840: akromaatilise objektiivi valmimine, valgusjõud</p>	<p>Loeng</p> <p>ÜI Tutvumine enne digifotograafia sünni kasutusel olnud töövahendite ja töövõtetega.</p> <p>ÜI Kodutöö-</p>	<p>Arvutiklass, fotolabor (Näitlikustamis eks fotod, tehnika)</p>

	<p>arenguga 19. saj.</p> <p>Rahvusvahelise fotograafia tähtsamad etapid ja suurkujud 19. sajandil</p>	<p>1: 3,6 (Joseph Petzval). 1853: esimese momentkatiku ehitamine (G. M.Levy). Patenteeriti Inglismaal esimene peegelkaamera (Thomas Sutton). 1874: 1883: Esimese peegelkaamera ehitamine (Marco Manenizza). 1888: Läbipaistva tselluloidfilmi süünd (Georg Eastman, Henry Reisenbach). 1897: filmiformaadiga lõõtskaamera “Kodak” 1. 1900: Ülilainurkobjektiivi 140` konstrueerimine (Emil von Hoegh)</p>	<p>referaat</p> <p>Teema: Fotograafia ajalugu või lemmikfotograaf</p>	
4.	<p>Õppida tundma töövõtteid, mida kasutati enne digifotograafia süündi, tutvuda foto arenguga 20. saj</p>	<p>1903: Patent kolmevärvitehnikale Autochrom (Louis Lumiere). 1980: esimesed välklambid 1991: Kodak valmistab 1.3 miljoni pikslise digikaamera.1992: Canon, Fuji, Kodak, Minolta ja Nikon teatavad, et on välja</p>	<p>Loeng.</p> <p>ÜI Tutvumine kaasaskantavate välklampide ja laadimise võimalustega</p> <p>ÜI Referaatide analüüs</p>	<p>Arvutikass (Näitlikustamis eks fotod, ajakirjad, raamatud)</p>

	Rahvusvahelise fotograafia tähtsamad etapid ja suurkujud 20. sajandil Digifotograafia sünnid	töötanud uue filmiformaadi APS.1995: Canonil saab valmis "EOS DSC", 6 miljoni piksline digikaamera. 1999: Nikonil valmib "Nikon D1X". 2.74 miljonipikslise digikaamera.		
5.	Õppida tundma filosoofia ja psühholoogia aluseid meedia valguses. Demokraatlik ühiskond ja ajakirjandusvabadus. Fotograafia tähtsus info edastamisel. Võltsikoonide loomine ja ohud teismeliste maailmapildi kujunemisele.	Meedia mõju psüühikale, ajakirjandus kui massimõjutusvahend (reklaam, fotode töötlus ajakirjade tarbeks, ebatõdede sünnid), Fotograafia filosoofia ja psühholoogia vaatenurgast	Loeng ÜI Kas reklaam mõjutab õpilaste ja perekonna ostuvalikuid? Miks? Milliseid? ÜI Õpetaja valikul ajalehtedest ja ajakirjadest fotode, tekstide väljalõiked.(sportlased, modellid, lauljad, kodutud, poliitikud, rikkad ja vaesed inimesed jne). Analüüs, töögruppides ÜI Koostage klassis tutvumiskuulutusi . Kelle tunnete ära? Miks? Mis	Arvutiklass, raamatukogu

			võiks olla teisiti? Miks? ÜI Mängige, et olete telesaates, publik esitab küsimusi (videotreening) Vestlusring	
6.	Õppida pildistamist digifotoaparaadiga, fotode arvutisse salvestamist, pööramist, töötlemist. Sissejuhatus Millest koosneb digipildistamine?	Algpilt, muutmine ja tulemus	Loeng ÜI Pildista oma aparaadiga ümbrust ja kaasõpilasi, salvesta pildid arvutisse, pööra.	Arvutiklass
7.	Õppida kompositsiooni, arendada analüüsioskust Kompositsiooni alused	Seos teiste ainetega. Õppimise eesmärk: Vertikaal- ja horisontaaljooned, aktsent, kuldlõige. Mõisted ekspressiivsus, dekoratiivsus, abstraktsioon	Loeng ÜI Kodutöö “Kodu süda” analüüs ÜI Koduse Fotoalbumi analüüs.	Arvutiklass
8.	Õppida tundma	Fotoaparaatide tüübid: kompaktkamera,	Loeng ÜI Tutvumine	Fotoateljee, arvutiklass

	fotoaparaadi osad ja sõnavara Fototehnika tutvustus, Sõnavara	peegelkaamera. Fotoaparaatide ehitus: korpus, katik, diafragma, objektiiv, pildiotsija, prisma, toiteallikad	isikliku või näidiskompaktkamera osadega. (Soovitusi fotoaparaadi ostjale)	
9.	Õppida tundma eritüüpi lisaobjektive ja praktiseerida nende kasutamist Objektiivide tüübid	Tele-, lainurk-, <i>zoom</i> -, ja püsifookuskaugusega objektivid	ÜI Katseta lainurkobjektiivi ja teleobjektiivi, võrdle pilte normaalse standardobjektiiviga tehtud piltidega.	Ateljee või ekskursioon Tartu Kõrgemasse Kunstikooli
10.	Õppida pimedas pildistamist, tutvuda teravussügavuse ja aegvõttega Lisaseadmed	Välklambid, peeglid, hajutid, vaherõngad, filtrid, statiivid. Õues ja ruumis pildistamise erinevus, aegvõtte.	Loeng ÜI Pildista välklambiga ja ilma. Kombineeri peegleid, hajuteid jne. Analüüs. ÜI Kodutöö - öövõtte, nt ilutulestik	Ateljee, õu, arvutiklass
11.	Õppida pildiresolutsiooni tundma Pildifailide formaadid Mälukaardid	BMP, GiF, JPG, TIFF, PSD, RAW mahud	Loeng ÜI Pildista kooliümbrust ja sõpru erinevate resolutsioonidega, valguga ja ilma. Analüüs	Arvutiklass

12.	Õppida arvuti tööpõhimõtteid ja erinevate töövahendite kasutamist. Pildi töötlemine arvutis <i>Photoshopi</i> abil Arvutite erinevused	Tutvumine tööriistadega, pildifaili formaatimine, kadreerimine, tonaalsuse muutmine, kontrastsuse suurendamine- vähendamine, värvuste muutmine, <i>layerite</i> , filtrite ja maskide kasutamine <i>Apple`i Macintoshi</i> , IBM PC-tüüpi <i>Windowsiga</i> .	Loeng ÜI Pilditöötlus	Arvutiklass
13.	Õppida dokumente esteetiliselt kujundama ja pilte graafiliselt disainima Graafilise disaini alused	Graafilise disaini põhimõtted: formaat, ökonoomsus, kirja loetavus, kompositsioon, kujundlikkus, stiilierinevused. Pilt kui osa igapäevasest kommunikatsioonist. Pildi mõju jõu suurendamine “kärpimise” abil.	Loeng ÜI Pildista või vali kogutud piltide hulgast foto, mis sobiks sinu fantaasiarikkale CV-le.	Arvutiklass
14.	Õppida kirjakunsti aluseid ja tutvuda tuntud kirjakunstni	Kirjakunstnike tööd (Villu Toots, Paul Luhtein) Ametlike kirjalpalkide kujundamine. Visiitkaardid, logod,	Loeng Kirjakunstnike teosed, reklaamlehed, ajakirjad ÜI Täienda fotot	Arvutiklass, raamatukogu

	ke töödega Kirjakunst	portfoolio.	luuletusega või kujunda plakat fotograafiat ja kirja sidudes. Ül Korduv muster, graafika	
15.	Õppida värvusõpetu se teooriaid ja kompositsio oni aluseid Värvusõpetus	Värvusring, vastandvärvid Kandinsky ja Itteni värvusteooriad, Mülleri illusioon. Mõiste: monokroomne	Loeng Ül Tund algab muusika kuulamisega. Pildista nii, et värvus toetaks emotsiooni, töötle. Muuda värvust, muuda joonestikku, rütmi (kontrolli tulemust kaasõpilaste abil).	Arvutiklass
16.	Õppida fotoprinterig a Töötamist Värviprinterit e tööpõhimõte	Resolutsioon. Liidetavad värvused: RGB, CMYK-protsess. Printeri seadistamise erinevus suurte ja väikeste piltide väljatrükiks. Punase, roheline, sinise värvipalett. Raskused tumeda värvi loomisel (musta tindi lisamise tähtsus)	Ül Prindi arvutigraafika töid ja fotosid erinevate seadetega. Võrdle suurte plakatitega. Analüüsi.	Arvutiklass
17.	Õppida skanneriga	Optiline resolutsioon e. lahutusvõime,	Loeng Ül Vanade fotode	Arvutiklass

	töötamist Skännerite, tööpõhimõte	suurendus, heletumedus, kontrast CCD-sensori töö, praktilised näpunäited skänneri ostmiseks ja kasutamiseks.	uueks kunstiteoseks kujundamine skannimise ja töötlemise teel.	
18.	Õppida erinevate plaanide kasutamist, stsenaariumi kasutamise õppimine. Pildiseeria ülesehitus, rakursside kasutamine.	Sündmuse jäädvustamine, fotoreportaaž, suurplaan, üldvaade. Stsenaariumi koostamine.	ÜI Vali üritus ja tee sellest ülevaatlik pildiseeria. Kirjuta stsenaarium	Vaba valik
19.	Õppida liikuvat objekti teravalt pildistama. Võimalused liikuva objekti jäädvustamiseks.	Liikuva aparadi kaasavedamine.	ÜI Iseseisev töö ÜI Spordivõistluse jäädvustamine	Võimla vms
20.	Õppida pildiseeria ülesehitust, sisu ja teksti ühildamist,	Pildiseeria, mis edastaks infot. Piltide ja teksti koosmõju.	ÜI pildista üritust. Lisa tekstid, mis sobiksid ajalehes esitlemiseks. Muuda pildid	Vaba valik

	harjutada pilditöötlemist		mustvalgeks ja töötle <i>Fotoshopis</i> . (<i>Duotone</i> -tööriist)	
	Fotoreportaaž			
21.	Õppida erinevaid pildistamisžanre Pildistamise eripärad	Portree, moe-, loodus-, maastiku- ja arhitektuuri-, makro- ja mikrofoto Aerofoto	ÜI Pildista üritust	Arvutiklass
22.	Õppida pildistama inimesi. Portree-, grupi-, pulma-, dokumendipilt Mõisted	Ateljeefoto, meeolufoto, autoportree	ÜI Pildista oma sõpra nii, et vaataja näeks seda, mida sina temast tead. ÜI Autoportree	Ateljee, vaba valik
23.	Õppida pildistama väliolukorras (üritusel) Praktika	Liikuv objekt (sport, mood)	ÜI Grupid (3 õpilast) pildistavad sama liikumist	Staadion, moeetendus, tantsutund jne
24.	Õppida valima objekti ja kasutama teravussügavust	Loodus- ja maastikufoto	ÜI Pildista seeria (10 tk)	Loodus

	Praktika			
25.	Õppida loodusnähtuste kasutamist fotol ja erineva rakursi leidmist Praktika	Arhitektuurifoto	ÜI Leia huvitav ja kõige iseloomulikum vaatenurk (üldvaade, detail)	Linn, maa
26.	Õppida karakteri loomist Praktika	Loomafoto	ÜI Jäädvusta looma või lindu	Ekskursioon loomaaeda
27.	Õppida lähi- ja kaugfotot tegema Praktika	Mikro-, makrofoto	ÜI Pildista lille, putukat, taime (detail)	Ekskursioon metsa
28.	Õppida tegema fotolavastust Praktika	Fotolavastus Natüürmort	ÜI Pildista Sõnumikeskselt. Vajalik kirjalik stsenaarium. Vestlusring	Vaba valik
29.	Õppida oma piltide seast parimaid valima ja näitust	Komplekteerimine ja fotode valik vastavalt teemale, terviku loomine (väldi korduvaid	ÜI Vali oma siiani tehtud töödest parim. (Ühisnäitusi võib korraldada	Töötuba, näituseruum

	kujundama, korraldama Praktika Ühisnäitus	kompositsioone)	grupiti, sel juhul teha need temaatilised) ÜI Meeskonnatöö: pealkiri, kujundus, kuulutus	
30.	Õppida piltide töötlemist ja korrektuuri Pildi töötlemine arvutis <i>Photoshopi</i> abil	Eriefektid. Eksperimentaalne arvutitöötlus.	Loeng Praktika ÜI Vali eaka inimese foto ja muuda ta nooremaks, kasutades silmade töötlemist, hammaste valgendamist, naha kloonimist ÜI Vali foto ja kasuta efektfiltreid	Arvutiklass
31.	Õppida fotode kasutamist arvuti abil Digifotode kasutusala	Paberfotod, saatmine e- postiga, eksponeerimine veebilehel, kopeerimine püsisalvestuskandjale	Loeng Praktika ÜI Saada sõbrale foto, kopeeri CD- le.	Arvutiklass
32.	Õppida töötama iseseisvalt	Näituse piltide pildistamine	ÜI Iseseisev töö	Asukoht õpilase valikul

	Praktika Pildistada näituse jaoks materjali			
33.	Õppida näitust ette valmistama Fotode eksponeerimi ne	Fotode eksponeerimine näitusel: raamid, pasparduud, klaasimine, kinnitamiseks kasutatavad vahendid, valgustus	Loeng Praktika Ül Vali sobiv materjal, värv ja pasparduu laius ning kujunda esteetiliselt kolm fotot	Raamimise töökojas
34.	Õppida näitust lavastama Fotonäituse kujundamine, võtted ja vahendid, mis toetavad näituse ideed ja sõnumit.	Isikunäitus. Näituse kujundamine, kuulutus, külalisteraamat, nimesildid, helitaust, raamid, klaasid, etikett	Praktika Ül Pealkirja ja sisu ühildamine. Fotode esiletoomiseks sobivate taustade, pasparduude värvi valimine. Kutsed. Avamine. Meeleolu tekitamine vastavalt näituse üldpealkirjale. Analüüs ja tagasiside. Lõputöö kaitsmine.	Näituseks sobiv ruum, (eksperimentaal ne asukoht)
35.	Tagasiside andmine õpilasele:	Analüüs Tagasiside. Grupitöö. Hinnang kursust	Arvestus	Näitusepaik, Õppeklass (ümarlaud)

<p>Kursuse lõpetamine Hinnang</p>	<p>edasijõudmi se hinnang ja perspektiiv</p>	<p>juhendanud õppejõududele</p>		
---	---	-------------------------------------	--	--

IV kursuse fotograafia õpetaja töökava õpitulemised

Õpilane

- orienteerub fotograafia arengus ja oskab määratleda digitaalfoto koha ajaloos;
- oskab eristada fotoaparaatide ja -tarvikute tüüpe ning pilditöötlemise meetodikaid;
- oskab valida õigeid töövahendeid eri žanride pildistamiseks;
- saab hakkama lihtsamate digitaalpilditöötlemise võtetega;
- tunneb erialasõnavara;
- oskab kujundada kirja ja foto abil plakateid ja kutseid;
- tunneb näitusekujunduse põhitõdesid;
- suudab komplekteerida vastavalt alapealkirjale terviknäituse;
- suudab pidada läbirääkimisi ja teha isesisvat tööd, leppides kokku pildistamise aja, koha, transpordi jne;
- suudab teha lihtsa eelarve näituse organiseerimiseks.

Ainekava koostamisel on kasutatud abimaterjalina järgmist kirjandust, mida võiks kasutada fotograafia kursuse õppekirjandusena:

- Joinson, S. (2003). Digitaalfotograafi käsiraamat, reisifoto. RotoVision SA.
- Kaljula, T. (1972). Eesti fotograafia teerajajad. Eesti Raamat.
- Lezano, D. (2002). Kompakt- ja digitaalkaamera käsiraamat. Egmont Estonia.
- Joinson, S. (2005). Nutikaid nippe digikaamera kasutajale. Sinisukk.
- Weston, C. (2006). 500 digipeegelkaamera nõuannet ja töövõtet. RotoVision SA.
- Tilk, T. (2006). Odav ja lihtne digifoto. Raamatutrukikoda.
- Dabner, D.; Herriott, L. (2006). Esimesed sammud digitaalsisaini maailmas.

RotoVision SA.

Probert, I., Cope, P. (2005). Täiuslikud digifotod ühe klõpsuga. El Paradiso

Kärner, E. (2006). Kompositsiooniõpetus. TEA Kirjastus

Talviste, V.(2004). Meediaõpetus üldhariduskoolis. Kesk-Eesti Arenduskeskus

Lisa 3

Valikvastustega küsitlus gümnaasiumiõpilastele

Hea gümnasist!

Käesoleva küsimustiku eesmärk on teada saada, mida arvavad gümnaasiumiõpilased fotograafia õpetamisest huvikoolis. Vajan Teie arvamust oma magistritöö “Fotograafia ainekava ja õpetaja töökava huvikooli IV kursusele” koostamiseks Tartu Ülikooli koolikorralduse magistriõppe raames. Uurimus on anonüümne ning teie poolt avaldatud seisukohti kasutatakse vaid üldistatud kujul.

Lugupidamisega

Tiia Naar

Palun tõmmata ristike sobiva vastuse kasti ja/ või kirjutada reale vastav number või sõnaline vastus.

1. Kas Te olete tegelenud pildistamisega?

- Ei
- Väga vähesel määral
- Tihti

2. Kas keegi on Teile õpetanud fotoaparaadi kasutamist?

- Ei
- Jah, vähesel määral
- Jah, põhjalikult

3. Kas olete proovinud enda pildistatud fotosid arvutis töödelda?

- Ei
- Jah, kuid harva
- Jah, sageli

4. Kas soovite õppida digipiltide töötlemist ja arvutigraafikat?

- Ei
- Jah, ainult algteadmisi
- Jah, põhjalikult

5. Milleks Te kasutaksite fotosid?

- Trükiks paberile
- Saadaks e-postiga
- Eksponeeriks veebilehel
- Kopeeriks püsisalvestuskandjale (arhiveeriks ajalugu)
- Muu, palun täpsustage

6. Milliste fototehniliste vahenditega soovite lähemalt tutvuda?

- Ei soovi
- Teleobjektiiv
- Lainurkobjektiiv
- Zoom-objektiiv
- Välklamp
- Fotoateljee sisustus
- Muu, palun täpsustage

7. Millised fotografeerimise valdkonnad Teid kõige rohkem huvitavad?

- Portree
- Mood
- Sport
- Loodus
- Arhitektuur
- Makrofoto
- Mikrofoto
- Muu

8. Kas Te soovite oma fotograafilist loovust näidata ja testida?

- Ei
- Jah, ühisnäitusel
- Jah, personaalnäitusel

9. Kas tulevikus võib teie valitud elukutses fotograafia tundmisest kasu olla?

- Ei
- Kindlasti
- Võib-olla

10. Kas Te soovite fotograafia õppimise kohta lähemat informatsiooni (millistes koolides ja mis erialasid on võimalik õppida)?

- Ei
- Jah
- Soovin külastada koole ja ateljeesid, näha õppeklasse
- Soovin õppejõudude infotunde külastada

11. Kes peaks fotograafiat koolis õpetama?

- Kunstiõpetaja
- Arvutiõpetaja
- Mõlemad, nii arvuti-kui ka kunstiõpetaja
- Muu õpetaja

Taustaandmed

Olen

- Poiss
- Tüdruk

Minu õppeedukus koolis on

- Väga hea
- Hea
- Rahuldav

Olen üles kasvanud

- Maal
- Alevis
- Linnas

Minu emal on

- Algharidus
- Põhiharidus
- Keskhariidus
- Keskerihariidus
- Kõrghariidus
- Ei tea

Minu isal on

- Algharidus
- Põhiharidus
- Keskhariidus
- Keskerihariidus
- Kõrghariidus
- Ei tea

Aitäh Teile!

Lisa 4

Valikvastustega küsitlus kunstiõpetajatele

Lugupeetud kunstiõpetaja!

Käesoleva küsimustiku eesmärk on teada saada, mida arvavad kunstiõpetajad ja kunstikoolide õppejõud fotograafia õpetamisest huvikoolis. Vajan Teie arvamust oma magistritöö “Fotograafia ainekava ja õpetaja töökava huvikooli IV kursusele” koostamiseks Tartu Ülikooli koolikorralduse magistriõppe raames. Uurimus on anonüümne ning teie poolt avaldatud seisukohti kasutatakse vaid üldistatud kujul. Olen väga tänulik, kui saan tagasisidet valminud ainekavaprojekti kohta.

Lugupidamisega

Tiia Naar

Enne vastamist palun tutvuge lisas esitatud materjalidega!

Palun ankeedi täitmisel tõmmata ristike sobiva vastuse kasti ja/ või kirjutada reale vastav number või sõnaline vastus.

1. Kas peate vajalikuks teismelistele fotograafia õpetamist?

- Ei
- Jah, mingil määral
- Jah, kindlasti
- Ei oska öelda

2. Kas olete kasutanud kunstiõpetuse tunnis fotosid abivahendina?

- Ei, sest need ei muuda minu õpetamist paremaks
- Mingil määral
- Üsna sageli
- Alati, kui tekib vajadus

3. Kas fotografeerimine on olnud Teie kunstiõpetuse tunni teemaks?

- Ei

- Jah, harva
- Jah

4. Kui sageli olete kunstiõpetuse tunnis fotosid analüüsinud?

- Üldiselt mitte
- Aeg-ajalt
- Üsna sageli
- Alati, kui tekib vajadus

5. Kas minu koostatud ainekavaprojekt annab Teie arvates piisava ülevaate fotograafia ajaloost ja tänapäeva autoritest?

- Ei, sest ülevaade on liiga lühike
- Jah, mingil määral annab
- Jah, see on piisav
- Ei oska öelda

6. Mil määral peate vajalikuks fotograafia õpetamisel tutvustada meedia alustõdesid ja varjukülgi?

- Ei pea vajalikuks
- Üldiselt vajalik
- Väga vajalik
- Ei oska öelda
- Muu, palun täpsustage

7. Kas peate vajalikuks õpetada kompositsiooni aluseid sellises mahus, nagu minu koostatud ainekavaprojektis näidatud?

- Ei ole üldse vajalik
- Maht on liiga suur
- Maht on liiga väike
- Maht on piisav
- Muu, palun täpsustage

8. Kas värvusõpetuse õpetamine fotograafia õpetamisel on vajalik?

- Ei pea vajalikuks

- Vajalik
- Väga vajalik
- Ei oska öelda

9. Kas minu ainekavaprojekti järgi on võimalik õppida tundma fotoaparaatide ehitust ja erinevusi?

- Maht on liiga suur
- Maht on liiga väike
- Maht on piisav
- Ei oska öelda

10. Kas Teie arvates on ainekavas piisav ülevaade fotograafias kasutatavatest lisaseadmetest ja nende kasutusalaadest?

- Ei ole üldse vajalik
- Ei ole piisav
- On piisav
- Lisaseadmeid on liiga palju
- Ei oska öelda

11. Teemade valik võimaldab *Photoshopi* abil digipiltide töötlemist

- Üldiselt ei võimalda
- Võimaldab rahuldavalt
- Võimaldab hästi
- Võimaldab väga hästi
- Ei oska öelda

12. Kas peate piltide komplekteerimise ja eksponeerimise praktikat vajalikuks?

- Ei ole oluline
- Oluline
- Väga oluline
- Ei oska öelda

13. Kas kursuse lõpetajal peaks valmima tehtud õppetöödest näidiste mapp?

- Ei ole oluline

- Lõpetaja vabal valikul
- Jah, kindlasti
- Ei oska öelda

14. Kas ainekavaprojekti teooria- ja praktikaosa on Teie arvates tasakaalus?

- Ei, teooriat on liiga palju
- Ei, praktikat on liiga palju
- Jah, täiesti tasakaalus
- Ei oska öelda

15. Kas õpetaja töökava alajaotuste valik abistab õpetajat tunni ettevalmistamisel?

- Ei
- Vähesel määral
- Täielikult
- Ei oska öelda

16. Kas Teie arvates on fotograafia ainekava eesmärgid realselt täidetavad 35 ainetunni ulatuses?

- Ei, sest ainetunde on vähe
- Mingil määral
- Jah, see on piisav
- Ei oska öelda

17. Kas tööpaigad võimaldavad vaheldusrikkust?

- Ei
- Jah, mõningal määral
- Jah, täiesti
- Ei oska öelda

18. Fotograafiat peaks õpetama

- Kunstiõpetaja
- Arvutiõpetaja
- Kunsti-ja arvutiõpetaja
- Muu, palun täpsustage

Taustaandmed

Olen

- Mees
- Naine

Minu pedagoogiline tööstaaž on

- 1 -5 aastat
- 5 –10 aastat
- 10-15 aastat
- 15-20 aastat
- 20-25 aastat
- 25-30 aastat
- 30-35 aastat
- üle 35 aasta

Minu töökoht asub

- Maal
- Alevis
- Linnas

Olen saanud hariduse

- Tartu Ülikoolis
- Tallinna Ülikoolis
- Tallinna Kunstiülikoolis
- Muu

Minu ametijärk on

- Õpetaja
- Vanemõpetaja
- Õpetaja-metoodik
- Muu

Õpetan kunstiõpetust

- Algkoolis
- Põhikoolis
- Gümnaasiumis
- Kutseõppeasutuses
- Ülikoolis
- Mujal

Lisaks õpetan veel...(lisada aine)?

.....

Aitäh Teile!